

T.C.

**MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI**

**İLKOKULLARDA DEĞER EĞİTİMİNİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Nuhal ÖZALP KAPLAN

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Bayram ÖZER

Hatay-2014

ONAY

NUHAL ÖZALP KAPLAN tarafından hazırlanan “**İLKOKULLARDA DEĞER EĞİTİMİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile **İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALINDAYÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

07/02/2014

Jüri Üyeleri	İmza
Doç. Dr. Cengiz TÜYSÜZ (Başkan)	
Doç. Dr. Erdal TATAR (Üye)	
Yrd. Doç. Dr. Bayram ÖZER (Danışman Üye)	

Nuhal Özalp Kaplan Tarafından Hazırlanan “**İlkokullarda Değer Eğitiminin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunana jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım.**

Doç. Dr. Halil DEMİRER

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Sevginin, saygının, yardımlaşmanın ve diğer değerlerin olmadığı yerde kin, nefret, bencillik gibi birey ve toplumu huzursuzluğa iten duygular olacaktır. Bu kötü duyguların, huyların bulunduğu her bir birey kendi içinde mutsuz olduğu gibi üyesi olduğu ailede de toplumda da mutsuzluk ve gerginlik oluşturacaktır. Bilindiği üzere sağlıklı bir toplum için sağlıklı aileler, sağlıklı aileler için sağlıklı bireylere ihtiyaç vardır. Dolayısıyla sağlıklı bir toplum için değerlerini bilen, içselleştiren kişiler yetiştirilmelidir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda değerlerimiz konusunun başboş bırakılması, kimin nereden, ne öğrendiğine bakılmaksızın öğrenebildiğiyle yetinmesini beklemek pek doğru olmayacaktır. Değerlerin insanların hayatını, toplumu şekillendirmede oldukça etkili olması, değerler eğitimiyle ilgili olan bu çalışmanın yapılmasını gerekli ve önemli kılmıştır.

İlkokul öğretmenlerinin değer eğitiminde uyguladıkları yöntem ve tekniklerin belirlenmesi, değer eğitimiyle ilgili mevcut durumun tespit edilmesi ve değer eğitiminin daha etkin bir şekilde nasıl uygulanması gerektiğine yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesine yönelik yapılan bu çalışmada anlayışla ve sabırla yardımını esirgemeyip bana rehberlik eden danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Bayram ÖZER'e en içten saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmama sabırla, özveriyle, hoşgörüsü verdiği tüm destek ve emeklerinden dolayı Coşkun KAPLAN'a, çalışma süresince ve yaşamım boyunca bana destek olan anneme, babama ve kardeşlerime sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

İLKOKULLARDA DEĞER EĞİTİMİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

NUHAL ÖZALP KAPLAN

İlköğretim Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bayram ÖZER

ÖZET

Değerler, insanların kişiliklerinin oluşmasında, değişmesinde etkilidir. İnsanların iç ve dış denetiminde değerler önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle değerlerin doğru kazandırılması gerekir. Öğrencilerin değer eğitiminde önemli bir yere sahip olan okul yaşantısı iyi değerlendirilmelidir. Okullarda değer eğitimine daha çok yer verilmeli, değer eğitiminin nitelikli bir şekilde işlenmesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Değer eğitiminde öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu nedenle öğretmen değer eğitiminde iyi bir model olmalı, uygun yöntem ve tekniklerle, samimiyetini ve sevgisini katarak değerleri işlemelidir.

Bu araştırmada ilkokul öğretmenlerinin değer eğitiminde uyguladıkları yöntem ve tekniklerin belirlenmesi, değer öğretimiyle ilgili mevcut durumun tespit edilmesi ve değer eğitiminin daha etkin bir şekilde nasıl uygulanması gerektiğine yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 2012–2013 öğretim yılı bahar döneminde Hatay ilindeki farklı ilkokullarda görev yapan 118 öğretmen üzerinde uygulanmıştır. Tarama modelinde yapılan araştırmada veriler, 4'lü likert tipinde hazırlanmış 3 bölümden oluşan "Değer Eğitimi Anketi" ile toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda değer eğitiminin genellikle Hayat Bilgisi/Sosyal Bilgiler, Türkçe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Serbest Etkinlik derslerinde verildiği, değer eğitiminde genellikle örnek olay, tartışma, empati kurdurma, atasözleri ve özlü sözler kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Yine değerlerle ilgili öğretmenlerin belirlediği bir aylık, yıllık plan olması ve sadece değer eğitiminin verildiği bir dersin oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Değer eğitiminde ölçme ve değerlendirme kriterlerinin, materyallerin eksik olduğu, değer eğitimiyle ilgili yıllık, aylık planın olmadığı ve sürenin yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; sadece değer eğitimine yönelik bir ders oluşturulması, değerlerle ilgili yeteri kadar kaynak ve materyal temin edilmesi, değer eğitiminin okul, aile, çevre işbirliği içerisinde yürütülmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değer Eğitimi, Öğretmen,

EVALUATION OF VALUES EDUCATION IN ACCORDING TO TEACHERS' VIEWS

By NUHAL ÖZALP KAPLAN

Primary School Department , Master Thesis, 2014

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Bayram ÖZER

ABSTRACT

Values are important factors in forming and changing people's personalities. They have an important role in controlling interior and exterior feelings. Thus, it is necessary to have them. The students' school life, which composes the significant part of values education, should be appreciated well. More importance should be given to values education and required precaution should be taken in order to apply them successfully. In this sense, teachers have more responsibility, thus they should be a model in values education and get the benefit of them by using appropriate methods and techniques along with their love and sincerity.

The aim of this study is to determine the methods and techniques that teachers use in values education and to observe the present day situation of values education. Besides, analyzing the views of teachers about how to apply values education efficiently is also aimed in this study. The study was conducted in Hatay in the spring semester of 2012-2013 Academic Year, and it was applied on 118 teacher in primary schools. The study was applied using screening model, and the data were collected by means of "Value Education Survey", which was prepared in a 4 point Likert-type scale and composed of 3 parts. The obtained data were analyzed by using descriptive analysis.

The findings obtained in the study have indicated that the values education is given in Social Science, Turkish, Religion and Free Activity lessons. The most commonly used methods and techniques in values education are: case study, discussion, empathy, proverbs and idioms. It has also been concluded that there should be a lesson in which only values are tutored in according to the monthly and annual plans provided by teachers.

In accordance with the study results, it has been suggested that there should be a separate lesson, and the values education should be supported with sufficient sources and materials. In addition, the fact that parent-teacher association should also be considered in values education has also been suggested.

Key Words: Values, Values Education, Teacher

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	4
1.1.1. Alt Problemler	5
1.2. Tezin Amacı ve Önemi	6
1.3. Sınırlılıklar	6
1.4. Sayıtlar	7
1.5.Tanımlar	7
1.6.Kısaltmalar	7

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALAN YAZIN İNCELEMESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1.Alan Yazın İncelemesi	8
2.1.1.Değerler.....	8
2.1.2. Değerlerin Sınıflandırılması.....	9
2.1.2.1. Spranger Değer Sınıflaması:	9
2.1.2.2. Rokeach Değer Sınıflaması:.....	10
2.1.2.3. Schwartz Değer Sınıflaması.....	11
2.1.3. Değer Eğitimi	13
2.1.3.1.Değerler Eğitiminde Yaklaşımlar	15
2.1.3.1.1.Değerleri Telkin Etme Yaklaşımı	15
2.1.3.1.2.Ahlaki İkilem Yaklaşımı	15
2.1.3.1.3. Değer Analizi Yaklaşımı	16
2.1.3.1.4. Değerleri Aydınlatma / Belirginleştirme Yaklaşımı.....	16

2.1.3.2. Değer Eğitiminde Uygun Yöntem ve Teknik Kullanmanın Önemi	17
2.1.3.3. Değer Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme.....	17
2.1.3.4. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarında Değerler	18
2.1.3.5. 18. Milli Eğitim Şura Kararlarında Değer Eğitimi	19
2.1.3.6. İlkokul Öğretim Programlarında Değerler.....	19
2.1.3.6.1. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programında Değerler.....	20
2.1.3.6. 2. Duyusal ve Sosyal Beceri Eğitimi Dersi Programında Değerler	21
2.1.3.6. 3. İngilizce Dersi Programında Değerler	22
2.1.3.6. 4. Hayat Bilgisi Dersi Programında Değerler.....	22
2.1.3.6. 5. Müzik Dersi Programında Değerler	23
2.1.3.6. 6. Sosyal Bilgiler Dersi Programında Değerler	23
2.1.3.6. 7. Türkçe Dersi Programında Değerler.....	24
2.2. İlgili Araştırmalar	25
2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	25
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	34
3.1. Araştırmanın Modeli	34
3.2. Evren ve Örneklem	34
3.3. Veri Toplama Aracı.....	34
3.4. Verilerin Analizi.....	35

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	36
4.1. I. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum.....	36
4.2. II. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum	39
4.3. III. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum	42
4.4. IV. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum.....	47
4.5. V. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum	51

4.6. VI. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum.....	55
BEŞİNCİ BÖLÜM	
5. SONUÇ TARTISMA VE ÖNERİLER.....	60
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	60
5.1.1. I. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma	60
5.1.2. II. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma	61
5.1.3.III. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	62
5.1.4.IV. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	63
5.1.5.V. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	64
5.1.6.VI. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	65
5.2. Öneriler	66
5.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	66
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	67
KAYNAKÇA.....	68
EKLER.....	75
ÖZGEÇMİŞ	84

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Rokecah Değer Sınıflama Tablosu	10
Tablo 2:İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programı Değer Tablosu ...	20
Tablo 3: Duygusal ve Sosyal Beceri Eğitimi Dersi Programı Değer Tablosu	22
Tablo 4:Sosyal Bilgiler Dersi Programı Değer Tablosu	24
Tablo 5:Öğretmenlerin Değer Eğitiminin İşleniş Şekli Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait Betimsel İstatistikler	36
Tablo 6: Öğretmenlerin Değer Eğitiminin İşleniş Şekli Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları	37
Tablo 7: Öğretmenlerin Değer Eğitiminin İşleniş Şekli Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları	38
Tablo 8: Değer Eğitiminin İşleniş Şekli Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları	39
Tablo 9: Öğretmenlerin Değer Eğitiminin Yeterliliği Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait Betimsel İstatistikler	40
Tablo 10: Öğretmenlerin Değer eğitiminin Yeterliliği Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları	40
Tablo 11: Öğretmenlerin Değer eğitiminin Yeterliliği Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları	41
Tablo 12: Değer Eğitiminin Yeterliliği Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları	42
Tablo 13: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait Betimsel İstatistikler.....	43
Tablo 14: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları	44
Tablo 15: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları ...	45
Tablo 16: Değer Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları	46
Tablo 17: Öğretmenlerin Değer Eğitimini Uygulama Şekli Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait Betimsel İstatistikler	48

Tablo 18: Öğretmenlerin Değer Eğitimini Uygulama Şekli Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları	49
Tablo 19: Öğretmenlerin Değer Eğitiminin Uygulama Şekli Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları	49
Tablo 20: Değer Eğitiminin Uygulama Şekli Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları.....	50
Tablo 21: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait Betimsel İstatistikler	51
Tablo 22: Öğretmenlerin Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları.....	52
Tablo 23: Öğretmenlerin Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları	53
Tablo 24: Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları	54
Tablo 25: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Karşılaşılan Zorluklar maddelerine verdikleri cevaplara ait betimsel istatistikler.....	55
Tablo 26: Öğretmenlerin Karşılaşılan Zorluklar Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları.....	56
Tablo 27: Öğretmenlerin Karşılaşılan Zorluklar Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları	58
Tablo 28: Karşılaşılan Zorluklar Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları	59
Tablo 29: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Kullanmış Oldukları Yöntem ve Teknikler	62

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

İnsan yapısı gereği toplumsal bir varlıktır. İnsanlar yalnız yaşamak yerine birlikte yaşamayı tercih ederler. Birlik olmanın güç getirdiğini, hayatı kolaylaştırdığını düşünürler. Bu düşünceden yola çıkarak bir takım inanç, ideal ve arzunun etrafında birbirine kenetlenerek toplumu oluştururlar (Şişman, 1991).

Topluluklar halinde yaşamaya başlayan insanlar, karşılıklı ilişkileri düzenleyen kurallar oluşturmuşlar ve bu kuralları geliştirmişlerdir. Toplumda düzeni, birlik ve beraberliği sağlamak için oluşturulan bu kurallar; yazılı ve yazılı olmayan kurallar olmak üzere ikiye ayrılır. Yazılı kurallar ülkeyi yöneten kişi ya da kişiler tarafından belirlenen, uyulmadığında hapis cezası, belirli haklardan yoksun bırakılma, ücretsiz çalışma cezası gibi resmi yaptırımları bulunan kurallardır. Yazılı olmayan kurallar ise toplum tarafından gelenek-görenek, örf-adet, kültür adı altında oluşturulan ayıplanma, toplumdaki dışlanma gibi yaptırımları bulunan kurallardır (Aydın, 1997).

Toplum kültürünün oluşmasında toplum tarafından benimsenen değerlerin yeri ve önemi oldukça fazladır. Toplumu tanımak için toplumun kabullendiği değerleri bilmek gerekir. Aynı şekilde bireyleri tanımak, davranış ve düşüncelerine anlam vermek içinde bireyin kabullendiği değerleri bilmek gerekir.

Değer; kıymet verilen, değerli olduğu düşünülen, iyi ve arzu edilir olduğuna kanaat getirilen şey demektir. İnsanlar değerlerin kendisinin ve toplumun yararı için olduğuna inanırlar. Bu nedenle insanlar değerleri önemser ve hayatlarını benimsedikleri değerlere göre şekillendirirler (Kılıç, 1996).

Değerler hem bireyin hem de toplum kültürünün önemli bir parçasıdır. Değerler toplumdaki topluma değişiklik gösterebilir. Bazı değerler belirli bir topluma aittir, bazıları ise tüm toplumlar tarafından benimsenen evrensel değerlerdir. Değerler mutlak doğrular değildir. Değerlerin değişmesi mümkün ise de bu değişim uzun zaman gerektiren bir süreçtir. Zamanla karşılaşılan yeni durumlar, kültürler kimi değerlerin önemini azaltıp yerine başka yeni değerlerin oluşmasını sağlayabilir (Doğan, 2004).

Değer; başka insanları, insanlara ait özellikleri, istekleri, niyetleri, tutumları ve davranışları değerlendirirken başvurulan bir ölçüttür. Değerler doğruyu, yanlış ve iyiyi, kötüyü ayırmamıza yardım eden temel inançlardır. Değerler insanın hayatını dengeler, anlamlandırır. Toplumu dengeleyerek insanların birlikte yaşamasını kolaylaştırır (Dilmaç, 1999).

Değerlerden kaynaklanan güç, ezmeyen, insanı küçültmeyen, insan onurunu yücelten, insanı iyiliğe, doğruya yönelten bir güçtür. İnsanlar iyi davranışları ya içselleştirdiği değerlerle ya da toplum baskısına maruz kalmaktan korktuğu için yaparlar. Toplumsal baskıdan, dış disiplinden kaynaklanan doğru davranışlar insanı iç huzura yöneltmediği gibi her an kaybolabilirler. İnsan, onurlu, huzurlu bir hayat için davranışlarını iç disiplinle ve değerleriyle yönlendirmelidir. Bu iç disiplinle sergilenen davranışlar değerler değişmedikçe değişmeyecektir (Cüceloğlu, 2001).

İnsanlar davranışlarını öğrendikleriyle şekillendirerek, iyi ve kötü alışkanlıklar, karakterler edinir. İnsanlar değerleri ne kadar çok öğrenip benimserse kötü alışkanlıklardan o kadar uzaklaşır, doğru kişilikler edinirler. Bu sebeple değer oluşumunu etkileyen aile, arkadaş, çevre, din, sosyal medya ve eğitim üzerinde durulmalıdır. Değerleri etkileyen bu etmenlerin eksik yanları tamamlanır, olumsuz etkileri ne kadar düzeltilirse o kadar doğru değerlere sahip bireyler yetişir. Bu eksik ve olumsuz durumları telafi etmek ise ancak eğitim ile olur (Ekşi, 2006).

Bireyin, toplumun gelişimi, güvenliği, huzuru için değerler eğitimi önemlidir. Eğitim insanların beceri ve yeteneklerinin, huy ve karakterinin geliştirilip istenilen özelliklere sahip bireyler olması için kullanılacak en önemli güçtür. Toplumun gelişmesini, kalkınmasını devam ettirebilecek özelliklere sahip değerler üretmek, mevcut değerlerin korunmasını sağlamak, yeni ve eski değerler arasında köprü oluşturmak eğitimin sorumlulukları arasındadır (Balcı, 2004).

Değer eğitiminin amacı insanların daha kişilikli, onurlu, mutlu bir yaşam sürmesini sağlamak ve toplumun düzenine, iyiliğine katkıda bulunmaktır. Değer eğitimi kişilerin değerleri öğrenmesini, içselleştirmesini, istek ve arzularını kontrol etmesini kolaylaştırır. Değer eğitiminin belirli bir yeri, zamanı yoktur. İnsanın olduğu her yerde, her yaşta değer eğitiminden söz etmek mümkündür. Tabi ki değer eğitiminden daha fazla verimin alınabileceği ayrıcalıklı zaman dilimleri vardır.

İnsanın kişilik oluşumunun temeli küçük yaşlarda atıldığından değer eğitiminde ilk yıllar daha önemlidir (Doğanay ve Sarı, 2004).

İnsanlar, değer eğitimine doğup büyüdüğü aile ortamında başlar. Birey anne-babaya saygıyı, paylaşmayı, güvenmeyi, yardım etmeyi, sevmeyi, komşusu ile uyumlu ilişki kurmayı ve bunun gibi birçok değeri ailesinden görüp öğrenmeye başlar. Bu temel sağlam atılırsa değerleri içselleştiren, karakterli kişiler yetişecektir. Anne ve babaların değer eğitiminde ilk sorumluluğun kendilerine ait olduğunu bilmeleri gerekmektedir. Ebeveynler bu sorumluluğun bilinciyle çocukları yetiştirmelidir. Bu doğrultuda hareket edilirse verilen eğitimden yarar sağlanır (Dilmaç, 1999). Eğer aileler çocuklarını büyütürken doğru değer eğitimini vermezse doğru ve yanlış davranışı ayırt edemeyen, kişilik bakımından gelişmemiş çocuklar yetişecektir. Bu sorunun giderilmesi için ailelere değer eğitimi verilmelidir. Böylece değer eğitimiyle ilgili sorunlara baştan müdahale edilerek değer eğitiminin niteliğinin artması sağlanır.

Değer eğitiminin yapıldığı önemli yerlerden biri de okuldur. Okul toplumun bir parçasıdır. Okullar hem kendi değerlerini hem de toplumun değerlerini barındıran bir kurumdur. Okul öğrencilerin yeni değerler edinmesinde, öğrendikleri yanlış değerlerin yerine doğru değerleri benimsemelerinde oldukça etkilidir (Akbaş, 2004).

Değer eğitiminde okullarda açık program ve örtük program uygulanmaktadır. Açık program değerlerin ne olduğu, önemi, gerekliliği gibi bilgilerin verildiği programdır. Farklı derslerin açık programlarında sevgi, saygı, empati, hoşgörü, vatan ve millet sevgisi, doğruluk, çevre duyarlılığı gibi değerler bulunmaktadır. Örtük program ise sınıf, koridor, okul bahçesi, kantin, kütüphane kısacası okuldaki tüm bireylerin birbiriyle, okul birimleriyle ilişkilerini düzenleyen programlardır. Aslında örtük program okulların gelenek görenekleridir. Gelenek görenekler gibi öğrenciler üzerinde küçümsenmeyecek kadar önemli yaptırım gücüne sahiptir. Örtük programda öğrenciler değerleri yaşayarak öğrenirler, pekiştirirler. Dikkat edilmesi gereken şey açık programla örtük programın birbirini destekleyecek şekilde yürütülmesidir. Okullarda öğretilen değerle uygulanan değer aynı olmalıdır. Aksi takdirde nitelikli, istendik bir değer eğitimi verilemez (Paykoç, 1998).

Öğrencilerin ahlaki yapıları ve değerleri sınıf içindeki, sınıf dışındaki yaşantılardan ve öğretmenlerinden etkilenecek oluşur (Maslovaty, 2003).

Değer eğitiminin mihenk taşlarından biri olan öğretmenler, öğrencilerin ahlaki yapılarının, değer yapılarının oluşmasında söz ve davranışlarıyla oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Lee Haris (1991) yaptığı çalışmada değerler eğitiminin başarısının aktif ve etkili bir şekilde çalışan öğretmene bağlı olduğunu belirtmiştir. Toplumun geleceği olan çocukların kişiliklerinin şekillenmesinde bu denli etkili olan öğretmenlerin, değer eğitimiyle ilgili yeterince donanıma sahip olması, uygun yaklaşım ve yöntemleri kullanması ise değer eğitiminin niteliğini arttıracaktır.

1.1. Problem Durumu

Topluluk halinde bir arada yaşayan insanların bu birlikteliklerini sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmesi için değerlere ihtiyaçları vardır. Toplumda, bireyde değerleriyle ayakta durur, değerleriyle ilerler ve değerleriyle var olurlar.

İnsanlar kendi değerlerini belirlemeye, oluşturmaya doğup büyüdüğü aile ortamında başlarlar. Revell (2002) yaptığı çalışmada öğrencilerin kişisel yaşantıları ile değer eğitimine yönelik görüşleri arasında bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle değerler eğitiminde aile, çevresel etmenler ve okul yaşantısı oldukça önemlidir. Eğitimle toplumun kültür ve değerleri bireylere kazandırılır. Bireyler değer yargılarının önemli bölümünü okul yıllarında edinirler. Eğer okul yıllarında nitelikli değer eğitimi verilirse değerlerini bilen onurlu bireyler yetişir. Aksi takdirde toplum baskısı altında hareket eden, kimsenin görmediği yerde değerleri hiçe sayan bireyler yetişir (Akbaş, 2007). Değer eğitiminde önemli bir yere sahip olan okullarda değer eğitimine gerektiği kadar yer verilmemektedir.. Müfredatın yoğunluğu, sınav endişesi, değerlerle ilgili ciddi bir yapılanmanın olmayışı gibi nedenlerin değer eğitiminin yeterli bir şekilde gerçekleşmesini engellediği görülmektedir. Değer eğitiminin nitelikli bir şekilde gerçekleştirilmesinin önünde birçok engel olabilir ama şunu da unutmamak gerekir ki; değerlerden yoksun yetişen, değerleri eksik, yanlış öğrenen bireylerden oluşan toplumlarda refah ve huzur yerini endişe ve korkuya bırakır. İnsanlar kendi değerleriyle doğru olan ya da yanlış olan davranışları, düşünceleri belirlerler ona göre düşünür ve davranırlar (Esmer, 1998). Öyle ki değerlerin etkisinin azaldığı dünyamızda cinayet, gasp, dolandırıcılık ve birçok suç haberlerinin çokluğu aşikârca görülmektedir. Maalesef ülkemizde de sevgi, saygı, hoşgörü, yardımlaşma gibi değerlerin kaybolmak üzere olduğunu gösteren olaylar meydana gelmektedir. Yardım etme değerini doğru bir şekilde benimsememiş

kişilerin otobüste ayakta bekleyen hasta ve yaşlılara, zor durumda olan kişilere yer vermediği, yardım etmediği görülmektedir. Yine engelli olmayan kişilerin engelli merdivenini, engelliler için ayrılmış park alanını kullandıkları engelli bireylerin kişisel haklarına saygı duymadıkları görülmektedir. Annesini, babasını öldürebilecek kadar sevgi ve saygıdan yoksun evlatların, çocuğuna işkence eden ebeveynlerin, eşini dostunu dolandıranların ve daha birçok kötülükle iç içe olan olayların her geçen gün arttığı duyulmaktadır. Toplumun en önemli yapıtaşlarından biri olan ailelerde kişilerin hoşgörü, saygı, sevgi gibi değerleri yeterince göstermemelerinden kaynaklı sıkıntıların, boşanma sayılarının, şiddetin arttığı bilinmektedir. Yine anne babasını yanında istemeyen onları yük olarak gören vefa, sevgi, saygı, yardımlaşma değerlerini unutan evlatların yaşlı anne ve babalarını huzurevine, sokağa ya da yalnızlığa terk ettiği görülmektedir. Maalesef aileden, çevreden bu tür olumsuz durumları gören, duyan çocuklar kötü etkilenmektedir. Bu etkilenmeler sonucunda değerlerle ilgili oluşan eksiklikleri ya da yanlışlıkları gidermek okulun en önemli görevlerinden biridir. Okullarda ise değer eğitimiyle ilgili planlı, işlevsel bir yapılanmanın olmadığı görülmektedir.

1.1.1. Alt Problemler

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1. Öğretmenlerin değer eğitiminin işleniş şekline ilişkin görüşleri nelerdir? Bu görüşler öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
2. Öğretmenlerin değer eğitiminin yeterliliği ilişkin görüşleri nelerdir? Bu görüşler öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin değer eğitiminde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin görüşleri nelerdir? Bu görüşler öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmenlerin değer eğitiminin uygulanış şekline ilişkin görüşleri nelerdir? Bu görüşler öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?

5. Öğretmenlerin değer eğitiminde kullanılması gereken yöntem ve tekniklere ilişkin görüşleri nelerdir? Bu görüşler öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
6. Öğretmenlerin eğitiminde karşılaşılan zorluklara ilişkin görüşleri nelerdir? Bu görüşler öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.2. Tezin Amacı ve Önemi

Bir toplumun olmazsa olmazı o toplumun önem verdiği değerlerdir. Huzurlu, güvenli bir toplum için değerler önceliklidir. Eğer bir toplumda değerlere gerekli önem verilmiyorsa o toplumda huzur ve mutluluktan bahsetmek pek de doğru olmayacaktır (Kılıç, 1996). Sevginin, saygının, yardımlaşmanın ve diğer değerlerin olmadığı yerde kin, nefret, bencillik gibi birey ve toplumu huzursuzluğa iten duygular olacaktır. Bu kötü duyguların, huyların bulunduğu her bir birey kendi içinde mutsuz olduğu gibi üyesi olduğu ailede de toplumda da mutsuzluk ve gerginlik oluşturacaktır. Bilindiği üzere sağlıklı bir toplum için sağlıklı aileler, sağlıklı aileler için sağlıklı bireylere ihtiyaç vardır. Dolayısıyla sağlıklı bir toplum için değerlerini bilen, içselleştiren kişiler yetiştirilmelidir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda değerlerimiz konusunun başıboş bırakılması, kimin nereden, ne öğrendiğine bakılmaksızın öğrenebildiğiyle yetinmesini beklemek pek doğru olmayacaktır. Bu nedenle okulların amaçlarından biride toplumun ihtiyaç duyduğu özelliklere, becerilere sahip bireyler yetiştirmektir. (Balcı, 2004).

Değerlerin insanların hayatını şekillendirmede oldukça etkili olması bu çalışmanın yapılmasını önemli kılmıştır. Yapılan bu çalışmada ilkökul öğretmenlerinin değer eğitiminde uyguladıkları yöntem ve tekniklerin belirlenmesi, değer öğretimiyle ilgili mevcut durumun tespit edilmesi ve değer eğitiminin daha etkin bir şekilde nasıl uygulanması gerektiğine yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2012–2013 eğitim - öğretim yılı ile,
2. Hatay ilinde bulunan ilkokullarla,

3. Hatay ilindeki ilkokullarda görev yapan 118 öğretmen ile
4. Değerler hakkında elde edilen bilgiler, kullanılan veri toplama araçlarındaki sorulara verilen cevaplarla sınırlıdır.

1.4. Sayıtlar

1. Öğretmenler Değer Eğitimi anket sorularını içtenlikle yanıtlamışlardır.
2. Araştırmada kullanılan ölçme aracı hedeflenen özellikleri geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektedir.
3. Araştırmaya katılan örneklem grubu evreni iyi bir şekilde temsil etmektedir.

1.5. Tanımlar

Açık Program: Bir eğitim kurumunda, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetler.

Örtük Program: Yazılı çizili olmayan ders dışı etkinlikleri kapsayan, eğitim programlarında yer almayan fakat öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına karşılık verecek, onların gelişimlerine katkı sağlayacak etkinliklerin planlanmasına olanak sağlayan programdır.

1.6. Kısaltmalar

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
STK	Sivil Toplum Kuruluşları

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALAN YAZIN İNCELEMESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Alan Yazın İncelemesi

2.1.1. Değerler

Değerler insan davranışlarının incelenmesinde ve açıklanmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. İnsanlar bir davranış biçimini diğerine tercih ederken değerlerini göz önünde bulundurarak seçimlerini yaparlar (Sarı, 2005).

İnsanın olduğu her ortam ve durumda değerlerde bulunmaktadır. Bu nedenle eğitimden felsefeye, tıptan hukuka tüm bilim dalları değerlerle ilgilenmektedir. Literatürde birçok farklı değer tanımlaması bulunmaktadır. Güngör (2000) değeri, bir şeyin arzulanması ya da arzulanmaması hakkında inanç olarak tanımlamıştır. Doğan (2004) ise değerleri, bireyin hayat tarzı ve günlük alışkanlıklarında, davranışlarında etkili olan toplumsal davranış kalıpları olarak tanımlar. Bir başka tanımda değerler: insanın nesnelere, kişilerle ilişkisini ve ilişkisinin devamlılığını sağlayan bir alışkanlıklar durumu olarak tanımlanmıştır (Kıllıoğlu, 1990). Bir başka tanımda ise değerler; bir toplumun ideal ve hedefleri olarak tanımlanmıştır (Canatan, 2004).

Soyut bir kavram olan değer; değerlendirilen, değerli olduğuna kanaat getirilen, iyi olduğu düşünülen şey demektir (Kılıç, 2002). Değerler bireyi belli bir yönde hissetmeye, düşünmeye ve davranmaya yönlendiren doğru yanlış rehberi olarak tanımlanabilir (Esmer, 1998). Değerler; bireyin birbiriyle, çevresiyle etkileşimiyle içselleştirdiği, davranışlarını şekillendiren standartlar olarak da tanımlanabilir.

Değerler toplumdan topluma değişiklik gösterebilir. Değerler mutlak doğrular değildir. Değerlerin değişmesi mümkün ise de bu değişim uzun zaman gerektiren bir süreçtir. Zamanla karşılaşılan yeni durumlar, kültürler kimi değerlerin önemini azaltıp yerine başka yeni değerlerin oluşmasını sağlayabilir. Toplum tarafından benimsenen güven, sadakat, sevgi, saygı, gizlilik, teslimiyet gibi geleneksel değerler bilgi, rekabet, demokrasi, insan hakları gibi küresel değerlerin de etkisiyle yeni anlamlar kazanmaktadır (Doğan, 2004).

2.1.2. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerleri sınıflandırılması, sayı bakımından çok fazla olan değerlerin sınırlandırılmasına, değerlerin çeşitli özelliklerine göre kategorileştirilmesine ve oluşturulan kategoriler arasındaki benzerlik ve farklılıkların anlaşılmasına yardımcı olur. Fakat herkes tarafından kabul edilen tüm değerleri kapsayan bir sınıflandırmadan bahsetmek mümkün değildir. Çünkü değerlerin boyutlarını açıkça ifade etmek, belirtmek çok zordur. Bu nedenle değerler farklı şekilde farklı kişiler tarafından sınıflandırılmıştır.

2.1.2.1. Spranger Değer Sınıflaması:

Spranger değerleri 1928 yılında altı temel değer grubu şeklinde sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma şu şekildedir:

Bilimsel Değer: Bilgiye, karşılaştırmaya, eleştirel düşünmeye, gerçeğin araştırılmasına önem verir. Bilimsel değerlere sahip olan insan akılcı, deneysel, eleştireldir.

Ekonomik Değer: Yararlı ve pratik olana önem verir. Bu değerleri benimseyen insan, ekonomik değerlerin hayatta önemszenmesi gerektiğine inanır.

Estetik Değer: Simetriye, düzene, uyumluluğa ve forma önem verir. Sanatın toplumda önemli bir yeri olduğunu düşünür.

Sosyal Değer: Toplumsal ve bireysel ilişkileri ve bu ilişkilerde meydana gelen yönelimlerle ilgilenir. Sevme, yardım etme ve bencil olmama oldukça önemlidir. En yüksek değer ise insan sevgisidir. Sosyal değere sahip olan insanlar, nazik ve sempatiktir, başkasının iyiliğini düşünürler bencil değildirler.

Politik Değer: Liderlik, güç, başarı, yetkinlik gibi değerleri kapsar.

Dini Değer: Dünya ve hayat hakkında genel inançları içeren değerlerdir. Dini inancı uğrunda dünyevi hazlardan, mutluluklardan vazgeçebilirler (akt.: Güngör, 2000).

Güngör (2000) bu değerlere birde ahlaki değerleri eklemiştir. Ahlaki Değer: Dürüst ve doğru olma, hoşgörülü olma, yardımsever olma, saygılı olma, empati kurma gibi değerleri kapsamaktadır.

Değerlerin net bir şekilde birbirinden ayrılması olası değildir. Bir değer birden fazla değer grubuyla ilişkilendirilebilir. Örneğin, saygı hem ahlaki, hem de sosyal değer sayılabilir.

2.1.2.2. Rokeach Değer Sınıflaması:

Rokeach (1973 akt.: Erçetin, 2001) tarafından değerler amaç ve araç değerler olarak sınıflandırılmıştır. Araç değerler amaç değerlerle ulaşmak için kullanılan değerlerdir. Amaç değerler insan yaşamın temel amaçlarını kapsar. Rokeach'ın sınıflamasında amaç değerler grubunda on sekiz değer, araç değerler grubunda on sekiz tane değer bulunmaktadır. Bunlar aşağıda tablo şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 1: Rokeach Değer Sınıflama Tablosu

Amaç Değerler	Araç Değerler
Heyecan verici bir yaşam	Kendini kontrol etme
İç huzur	Kibarlık
Kendine saygı	Kendine hakim olma
Mutluluk	Mantıklılık
Gerçek dostluk	Neşelilik
Özgürlük	Sevecenlik
Rahat bir yaşam	Sorumluluk sahibi olma
Sosyal kabul	Temizlik
Ulusal güvenlik	Yardımseverlik
Zevk	Yaratıcılık
Aile güvenliği	Bağımsız olma
Barış içinde bir dünya	Bağışlayıcılık

Tablo 1: Rokecah Değer Sınıflama Tablosu (Devamı)

Amaç Değerler	Araç Değerler
Başarılı olma	Cesaret
Bilgelik	Dürüstlük
Dini olgunluk	Entelektüellik
Eşitlik	Geniş görüşlülük
Gerçek dostluk	Hırslılık
Güzellikler dünyası	İtaatkârlık

Rokecah Değer Sınıflama Tablosu (1973 akt.: Erçetin, 2001) uyarlanmıştır.

İnsan davranışlarını amaç ve araç değerleri kullanarak şekillendirir. Amaç değerlerden; kendine saygı, zevk, rahat bir yaşam, bilgelik gibi kişiyi ilgilendiren değerler olabileceği gibi aile güvenliği, ulusal güvenlik, dini olgunluk ve özgürlük gibi toplumu ilgilendiren değerlerde olabilir. Araç değerler dürüstlük, sevecenlik, bağışlayıcılık gibi kişiler arası ilişkileri düzenleyen değerler olabileceği gibi bireyin kendini geliştirmesine yardımcı olan yaratıcı, mantıklı, geniş görüşlülük gibi değerler de olabilir (Erçetin, 2001). Amaç ve araç değerler hem bireyin hem de toplumun var olması için gereklidir.

Amaç değerlere ulaşmak için çeşitli araç değerler kullanılabilir. Örneğin amaç değerlerden biri olan “ heyecan verici bir yaşam” değerine ulaşmak için hırslılık, cesaret, neşelilik, yardımseverlik gibi araçsal değerler kullanılabilir. Bu kullanılan değerler kişiden kişiye, durumdan duruma değişebilir.

2.1.2.3. Schwartz Değer Sınıflaması

Schwartz bu sınıflamada hangi değerlerin oluşmasında hangi değerlerin olması gerektiğini belirtmiştir. Schwartz Rokeach’ın değer sınıflamasındaki amaçsal ve araçsal değerleri geliştirilerek yeni bir sınıflama oluşturulmuştur. Schwartz, sınıflandırmasında *güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik* olmak üzere on tane değer grubu belirlemiş ve her bir değer grubu için de çeşitli değerler belirlemiştir.

Başarı değer grubu içinde; başarılı olmak, yetkin, muktedir olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, zeki olmak değerleri bulunmaktadır. Güç değer grubu içinde; sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görüntüyü koruyabilmek, insanlar tarafından benimsenmek değerleri bulunmaktadır. Hazcılık değer grubu içinde; zevk ve hayattan tat almak değerleri bulunmaktadır. Uyarılımlı değer grubu içerisinde; Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak değerleri bulunmaktadır. Evrenselcilik değer grubu içerisinde; açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünyaya barışı istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olma, çevreyi koruma, iç uyum değerlerini içermektedir. Öz yönelim değer grubu içerisinde; yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, kendine saygısı olmak değerleri bulunmaktadır. İyilikseverlik değer grubu içerisinde; yardımsever olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak, gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat, alçak gönüllü olmak değerleri bulunmaktadır. Geleneksellik değer grubu içerisinde; alçakgönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı bir hayat değerleri bulunmaktadır. Uyma değer grubu içerisinde; Kibarlık, itaatkâr olmak, anne babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek değerleri bulunmaktadır. Güvenlik değer grubu içerisinde ise; ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek, bağlılık duygusu, sağlıklı olmak değerleri bulunmaktadır (Akt: Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

Bir diğer değer sınıflandırması ise 1992 yılında Amerika' nın Colorado eyaletinde Josephson Enstitüsü tarafından "Karakter Göstergeleri" (Character Counts) adında düzenlenen toplantı da oluşturulmuştur. Eğitimcilerin ve ahlak bilimcilerin katıldığı bu toplantıda dini, politik ve sosyal ve ekonomik farklılıkları göz ardı edecek temel ahlaki değerleri belirlemek, geliştirmek amaçlanmıştır. Seçkin insanlardan oluşan bu organizasyonda "Karakterin Altı Temel Yapıtışı (Six Pillar of Character)" adı altında altı evrensel değer belirlenmiştir. Bu değerler; *güvenilir olma, saygı, sorumluluk, adil olma, duyarlı olma ve vatandaşlık* değerleridir. Belirlenen bu değerler karakter eğitiminin altı önemli değeri olarak kabul edilmiştir (Damon, 2002). "Karakter Göstergeleri" olarak anılan bu ulusal karakter eğitimi programı günümüzde Amerika' da en çok yer edinen karakter eğitimi hareketi haline gelmiştir.

Moore (2005) yaptığı çalışmada öğretmenlerin, yöneticinin ve ailenin karakter eğitiminin öğrencinin olumlu davranışlar göstermesinde, daha doğru seçimler yapmasında etkili olduğu belirtmiştir.

Bu sınıflamaların dışında Ercan (2001) yaptığı çalışmada değerleri ulusal ve evrensel değer olarak ayırmıştır. Bazı değerler belirli bir topluma aittir, bazıları ise tüm toplumlar tarafından benimsenen evrensel değerlerdir. Ercan'ın yapmış olduğu çalışmada belirtilen ulusal değerler: millet, devlet, vatan, ordu, cumhuriyet, kahramanlık, dil, gelenek görenekler ile ulusal marş, bayrak ve ulusal bayramların oluşturduğu ulusal simgelerdir. Aynı çalışmada; demokrasi, insan hakları ve özgürlükleri, bağımsızlık, uygarlık, barış, hoşgörü, saygı, sevgi, anlayış, uzlaşma, bilim, eşitlik, çevre duyarlılığı, sanat değerleri ise evrensel değerler olarak belirtilmiştir. İnsanlar farklı dinlere, inançlara mensup olduğu gibi hiçbir dine inanca sahip olmayabilir. Ayrıca aynı inanca sahip olsa bile kültür farklılıkları olabilir. Tüm bunlar düşünüldüğünde insanların sahip olması gereken evrensel değerlerin bulunması toplumsal ve küresel uzlaşmanın olmasında oldukça önemlidir.

2.1.3. Değer Eğitimi

İnsanlar genellikle davranışlarını, bir durum karşısındaki düşüncelerini öğrendiği, içselleştirdiği değerlerine göre şekillendirirler. Karşılaştıkları durumları, olayları, sorunların çözümünü bulurken hep değerleri göz önüne alırlar. Başaran (2004) tarafından belirtildiği gibi kişilerin içselleştirdiği değerler hakkında gerçek, güvenilir bilgileri edinilmeden o kişilerin sorunlarını belirlemek, anlamak ve yorumlamak; onların bu konuda çözümler üretebilir hale gelmelerini sağlamak zordur. Bu nedenle bireylerin davranışları, düşünceleri benimsemiş olduğu değerler dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Kimi yanlış davranışlar ve düşünceler, değerlerin içselleştirilmemesi, öğrenilmemesi, eksik ya da yanlış öğrenilmesi nedeniyledir. Dolayısıyla toplumda doğru davranışların artmasını sağlamak, istendik davranış değişikliği oluşturmak ancak değerler eğitimiyle olur. Yalnızca çıkarları peşinde koşmayan; başkalarını da umursayan; tüm canlıların yaşam haklarına saygı duyan; yardımlaşmayı bilen; toplumsal kuralları önemseyen bireyleri nasıl yetiştireceğimiz hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir. Aksi takdirde kendi çıkarlarını herkesin önünde tutan, toplum faydasını gözetmeyen bencil bireyler yetişecektir.

Değerlerin öğrenilmesi ailede başlayan ve okul ile desteklenen bir eğitimle çocuklara kazandırılmalıdır. Değerlerimizi korumak, yaşanılır, huzurlu bir dünya bırakmak tüm anne ve babaların, eğitimcilerin en önemli görevlerinden biridir (Gökçek, 2007). Akbaş (2004) yaptığı çalışmada değer öğretiminde belirleyici olan en önemli unsurun aile olduğunu, okulda verilen değerlerin aile ve okul işbirliği ile pekiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Eğer ailede verilen değerler ile okul değerleri çatışıyorsa değer kazanımını olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir. Bu nedenle öğretmenler ve veliler, çocukların ilgilerini, tercihlerini, ihtiyaçlarını da dikkate alarak değerler eğitimi için uygun ortam ve koşullar oluşturmalıdır. Böylelikle çocukların öğrendikleri değerleri içselleştirmesine, davranışa dönüştürmesine yardımcı olunabilir (Senemoğlu, 2007).

Okulun temel amaçlarından birisi akademik açıdan başarılı bireyler yetiştirmek, diğeri ise değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmektir (Ekşi, 2003). Okullarda değer eğitimi açık ve örtük programlarla verilmektedir. Okullarda değer eğitiminde genel olarak örtük program kullanılmaktadır. Dikkat edilmesi gereken şey açık programla örtük programın birbirini destekleyecek şekilde yürütülmesidir. Okullarda öğretilen değerle uygulanan değer aynı olmalıdır. Eğer böyle olmazsa yapılan çalışmalardan nitelikli, istendik bir verim alınamaz (Paykoç, 1998).

Okulda uygulanan değer eğitiminin amaçları; toplumsal ve evrensel değerleri öğretmek, olumlu davranış alışkanlıkları kazandırmak, öğrencilerin olumlu davranışlarını ödüllendirerek pekişmesini ve içselleşmesini sağlamaktır (Schaps, Schaeffer & McDonnell, 2001). Meaney (1979) yaptığı çalışmada değer eğitimiyle öğrencilerin tutum ve davranışlarında olumlu yönde değişikliklerin olduğu sonucuna varmıştır.

Okullarda verimli bir değer eğitimi için hangi değer yaklaşımının benimsendiği, hangi yöntem ve tekniklerin uygulandığı, ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapıldığı oldukça önemlidir.

Değer eğitiminin niteliğinin artmasında öğretmene önemli sorumluluklar düşmektedir. Lee Haris(1991) çalışmasında okulda verilen değer eğitimindeki başarının aktif ve etkili bir şekilde çalışan öğretmene, kültürel içeriğe ve yönetimin liderliğine bağlı olduğunu belirtmiştir. Tüm bunlar düşünüldüğünde nitelikli bir

değer eğitimi için değer eğitimi birçok açıdan desteklenmeli, okul ve toplumun iş birliğiyle yürütülmelidir.

2.1.3.1.Değerler Eğitiminde Yaklaşımlar

Değer eğitiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda okullarda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlarla öğrencilerde değerlere yönelik bilişsel ve duyuşsal farkındalık oluşturmak, oluşturulan bu farkındalığı davranışa dönüştürmek, içselleştirmek hedeflenmiştir. Değer eğitiminin verimli, nitelikli yapılmasını sağlayacak faydalı yaklaşımlar oluşturulmuştur.

2.1.3.1.1.Değerleri Telkin Etme Yaklaşımı

Değerleri telkin etme yaklaşımı, çokça kullanılan ve genelde öğretmen merkezli olan geleneksel bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, anlatım, gösteriler, alıştırma-tekrar yapma, didaktik soru sorma gibi yöntemleri içermektedir. Tümünden gelimci bir yapıya sahiptir. Önce kural veya genellemeler verilir, sonrada verilen örneklerle verilen kural ve genellemeler desteklenerek pekiştirilir (Taşpınar ve Atıcı, 2002).

Telkin etme yaklaşımı 1970'de Blanchette ve diğerleri tarafından geliştirilmiştir. Bu yaklaşımın amaçları, öğrencilere okulun, toplumun belirlediği değerleri aşlamak, benimsenmesini sağlamak, öğrencilerin sahip oldukları bazı değerleri değiştirmektir. İstenilen davranışlar takdir edilir, pekiştirilir ve ödüllendirilir, istenilmeyen davranışlar ise eleştirilir, küçümsenir, azarlanır ya da farklı cezalandırılmalar yapılır. Yapılan bu yaptırımlarla değerler öğrencilere öğretilir ya da değiştirilir (İşcan, 2007).

2.1.3.1.2.Ahlaki İkilem Yaklaşımı

Değerler, bireylerin bilişsel ahlaki gelişme düzeyine göre şekillenen akıl yürütmeleri sonucunda şekillenir. Ahlaki ikilem yaklaşımında önemli olan düşünme ve muhakeme yapabilme gücünü kazandırarak değer öğretimini gerçekleştirmektir (Mercin, 2005).

Ahlaki ikilem yaklaşımında öğretmenin ilk görevi, bir durumu, davranışı incelerken iyi ve kötünün ne olduğunu öğrencinin bakış açısıyla anlamaktır. Çocuğun olaylara bakış açısı, olayları yorumlaması ve yargılaması gelişimsel bir sıra izler. Öğretmen çocukların zihinsel gelişimini dikkate alarak bu yaklaşımı kullanmalıdır. Öğretmen, bu yaklaşımı değer öğretiminde kullanırken örnek olaylardan

yararlanabilir. Örnek olaydaki davranışların doğruluğu, yanlışlığı üzerinde tartışma ortamı oluşturulur ve öğrencilere, “yapılan bu davranış doğru mu, yoksa yanlış mı?” daha sonrasında “ siz olsaydınız ne yapardınız” gibi sorular sorulur. Oluşturulan bu tartışma ortamı ile öğrencinin, davranışlarını yönlendirecek onlara rehberlik edecek ahlaki ilkeler oluşturmaları, geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Ayrıca ahlaki ikilem oluşturan örnek olaylarla öğrencinin sadece olayların nedenlerini açıklaması değil aynı zamanda muhakeme etme becerilerinin gelişmesi amaçlanmıştır (Çiftçi, 2003).

2.1.3.1.3. Değer Analizi Yaklaşımı

Değer analizi yaklaşımında, öğrenciler, kendilerine sunulan ve önerilen değerleri öğrenmekten öte, kendilerinin seçtikleri, benimsemiş oldukları değerleri öğrenirler. Değerleri öğrenirken muhakeme ederek ve akıl yürüterek öğrenirler (Dilmaç, 1999). Bu yaklaşımda amaç, değerlerle ilgili karar vermek için öğrencilere bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanabilmelerini, değerler hakkında karar vermelerine sağlamak ve kendi değer yargılarını oluşturmalarına yardımcı olmaktır (Sarı, 2005). Bu yaklaşımla öğrenciler örnek olaylarla ahlaki düşünme becerisini kazanırken bilimsel düşünme becerisini de değerlerin öğrenilmesinde uygularlar. Bu yaklaşımın telkin etme yaklaşımından farkı bireyin kendi değerlerini oluştururken araştırma yapması için yönlendirmesidir Değer analizi yaklaşımının aşamaları problem çözme yönteminin aşamalarına benzer bir şekilde gerçekleşmektedir (Tokdemir, 2007).

2.1.3.1.4. Değerleri Aydınlatma / Belirginleştirme Yaklaşımı

Değerlerin belirginleştirilmesi yaklaşımında öğrenciye hangi değerlere sahip olunması gerektiği telkin edilmez, öğrencinin kendi değerlerini kendisinin belirlemesi, oluşturması esas alınır. Bu yaklaşımda bireyin herhangi bir baskıya maruz kalmadan kendi değerlerini şekillendirmesine imkân sağlanır. Bu yaklaşımda öğretmenler değerleri direk öğretmek yerine öğrencilerin kendi değerlerini belirlemelerinde yardımcı bulunurlar (Ekşi, 2003). Bu yaklaşım da öğrenciler doğru değerleri kazanabileceği gibi doğru olmayan değerleri kazanma ya da kazanılması gereken temel değerleri kazanmama gibi bir durumda bulunmaktadır. Bu nedenle bu yaklaşım kullanılırken öğretmenlerin dikkatli olması gerekir.

2.1.3.2. Değer Eğitiminde Uygun Yöntem ve Teknik Kullanmanın Önemi

Değer eğitiminde öğrencilerin ilgisini, motivasyonunu arttıran yöntem ve tekniklerin seçilmesi öğrencilerde değerlere karşı ilgi ve merak oluşturur ayrıca değerlere yönelik farkındalık oluşmasını da etkiler. Değer eğitimi örtük programla ya da açık programla verilmektedir. Öğretilecek değer, açıkça belirtilip uygun yöntem ve tekniklerle desteklenerek verilebileceği gibi konuların içerisinde sezdirilerekten dolayı yoldan verilebilir. Değerleri kazandırırken nasıl, ne şekilde öğretileceğinin planlanması verim açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle değer eğitimi verilirken hangi yöntem ve tekniğin kullanılacağına belirlenmesi oldukça önemlidir.

Değerler öğrencilere kazandırılırken yaratıcı drama, tartışma, eğitsel oyun, beyin fırtınası, örnek olay gibi birçok öğretim yöntem ve teknik kullanılabilir. Yine probleme dayalı öğrenme yöntemi kullanılarak öğrencilerin bilimsel becerileri geliştirilerek değer eğitimi sağlanabilir. Akyol (2010) çalışmasında Türkçe ders kitabında öğrenciyi duyuşsal yönden geliştirecek olan drama, rol yapma, empati etkinlikleri, tartışma, işbirlikçi öğrenme, örnek olay, eğitsel oyun, gezi-gözlem türünden yöntem ve tekniklere daha çok ağırlık verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

2.1.3.3. Değer Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme

Duyuşsal alanla ilgili davranışların ölçülmesi bilişsel davranışların ölçülmesinden daha karmaşık ve daha soyuttur. Bu nedenle duyuşsal davranış olan değerleri ölçme ve değerlendirmede sınırlılıklar yaşanmaktadır.

Değer eğitiminde ölçme ve değerlendirme de örnek olay yöntemi kullanılabileceği gibi öğrenciden gösterilen veya belirtilen bir davranış karşısında ne şekilde davranacağını yazılı, görsel veya sözlü olarak ifade etmesi istenilebilir. Ayrıca öğrencinin davranışı da gözlemlenebilir (Sönmez, 2007). Yine Can (2008) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin değerleri kazanıp kazanmadığını gözlem, örnek olay, tartışma, soru cevap tekniği ve velilerle görüşme yöntemini kullanılarak ve en çokta gözlem yapılarak öğrenildiği belirlenmiştir.

Tartışma yöntemi, öğretmenin öğrencilerin tartışılan konuyla ilgili düşüncelerini öğrenmesine yardımcı olur. Dolayısıyla bu yöntemle öğretmen öğrencilerin hangi değerleri kazanıp kazanmadığını anlaması açısından önemli yöntemlerden birisidir (Arends, 1998). Yine değer eğitiminde hikâye tamamlama

tekniki kullanılmasıyla öğrencilerin değerler hakkındaki düşüncelerini, olaylar karşısında hangi değerleri kullanacakları belirlenerek eksik ya da yanlış öğrendiği değerler tespit edilebilir. Değerler insanın, toplumun hayatını etkileyen bir olgudur. Öztürk Salamura (2011) yaptığı araştırmada değerler eğitimi programının çocuklarının sosyal duygusal gelişimlerinde etili olduğunu belirtmiştir. Değerlerin eksik ya da yanlış öğrenilmesi, benimsenmesi toplumda, kişide telafisi zor durumlar oluşturabilir. Bu nedenle değer eğitimi verilmeli, verildikten sonrada ölçme ve değerlendirme çalışmaları mutlaka yapılmalıdır.

2.1.3.4. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarında Değerler

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları:

Madde 2.

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik; lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek (MEB, 2006).

Türk Millî Eğitiminin genel amaçları içerisinde değerlerin öğrenciye kazandırılmasının istendiği hususu aşikârca görülmektedir. Bu amaçlar da kişisel değerlere, insan ilişkilerine, ekonomik yaşama ve toplum yaşamına dair genel bir bakış açısı sunulmuştur.

Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarından biri olan değer eğitimine gerekli yer ve önem verilmelidir. Ancak toplumun yapısına, benimsemiş olduğu değerlerine

uygun bir içerikle oluşturulan eğitim sistemi ile nitelikli bir eğitim verilebilir. Duyuşsal açıdan yeterince gelişmeyen bireyler akademik açıdan başarılı olsa bile toplumsal dengenin, huzurun oluşmasında yeterince etkin olamayacaktır.

2.1.3.5. 18. Milli Eğitim Şura Kararlarında Değer Eğitimi

18. Milli Eğitim Şura'sında alınan kararlarda; değer eğitiminde kullanılacak yaklaşımlar, iş birliği yapılacak kurumlar, değer eğitiminin nerede ne şekilde verileceği, hangi dönemlerde verilmesi gerektiği ile ilgili kararlar alınmıştır. Yine değer eğitimiyle ilgili farkındalık oluşturulması için yapılabilecek çalışmalar, öğretmenlerin kullanabileceği ortak program ve materyaller gibi değerler eğitimiyle ilgili birçok konular hakkında kararlar alınmıştır. Alınan bu kararlar düşünüldüğünde değer eğitiminin gerekliliğinin, öneminin eğitim camiası tarafından fark edildiği ve geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

2.1.3.6. İlkokul Öğretim Programlarında Değerler

Yapılandırılan bir programda bulunması gereken özellikler vardır. Yapılan program uygulayanlara yardımcı olmalı, amaçlara yönelik olmalı, ekonomik olmalı bilimsel olmalı ve uygulanabilir olmalıdır (Hesapçioğlu, 1998).

Eğitim programların “toplumsal değerlere dayalı olma” özelliği dikkate alınmalıdır. Çünkü eğitiminin genel amaçları ancak öğretim programlarıyla işlevsellik kazanabilir. Öğretim programlarında; öğrencilere verilmesi gereken değerlerin neler olduğu, nasıl öğretilmesi gerektiği, hangi yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiği, ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı gibi soruların cevaplarının da öğretim programlarında yer almasına dikkat edilmelidir.

Değer eğitiminde okullarda açık program ve örtük program uygulanmaktadır. Açık program değerlerin ne olduğu, önemi, gerekliliği gibi bilgilerin verildiği programdır. Örneğin Türkçe dersinin açık programında “değerlerimiz” ünitesi bulunmaktadır. Yine farklı derslerin açık programlarında sevgi, saygı, empati, hoşgörü, vatan ve millet sevgisi, doğruluk, çevre duyarlılığı gibi değerler bulunmaktadır. Örtük program ise sınıf, koridor, okul bahçesi, kantin, kütüphane kısacası okuldaki tüm bireylerin birbiriyle, okul birimleriyle ilişkilerini düzenleyen programlardır. Aslında örtük program okulların gelenek görenekleridir. Gelenek görenekler gibi öğrenciler üzerinde küçümsenmeyecek kadar önemli yaptırım gücüne

sahiptir. Örtük programda öğrenciler değerleri yaşayarak öğrenirler, pekiştirirler. Dikkat edilmesi gereken şey açık programla örtük programın birbirini destekleyecek şekilde yürütülmesidir. Okullarda öğretilen değerle uygulanan değer aynı olmalıdır. Aksi takdirde nitelikli, istendik bir değer eğitimi verilemez (Paykoç, 1998).

2.1.3.6.1. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programında Değerler

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi 4. sınıf öğretim programında programın genel amaçlarında değerlere yer verilmiştir. Öğrencilerin inanç ve yaşayışlara hoşgörü ile yaklaşılması gerektiği bilincini oluşturmak, fiziki ve toplumsal çevreyi koruma bilincine ulaşmalarını sağlamak programın genel amaçlarındandır. Yine ahlaki değerleri bilen, içselleştiren ve saygı duyan erdemli kişiler yetiştirmek belirlenen genel amaçlar içerisinde yer almaktadır. Öğrencilere dinî ve millî bayramların, milleti birleştiren temel değerlerden olduğunu fark etmelerini sağlamak ve evrensel insani değerlerin İslam değerleri ile örtüştüğü bilinci edindirmek programın genel amaçları arasındadır (MEB, 2010).

Bu amaçlara baktığımızda programda birçok değere yer verildiği anlaşılmaktadır. Programda verilen değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 2: İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programı Değer Tablosu

<ul style="list-style-type: none"> • Adalet • Aile kurumuna ve birliğine önem verme • Demokrasi bilinci • Dürüstlük • Alçak gönüllülük • Bağımsızlık • Bağışlama • Barış • Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı • Cesaret • Cömertlik • Çalışkanlık • Dayanışma • Doğa sevgisi 	<ul style="list-style-type: none"> • İffet • İyi niyet • Kadirşinaslık • Kanaat • Kardeşlik • Merhamet • Millet sevgisi • Millî birlik şuurunu • Misafirperverlik • Mürüvvet • Namuslu olmak • Nezaket • Ölçülülük • Paylaşımçı olmak • Sabır
---	--

Tablo 2:İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programı Değer Tablosu (Devamı)

<ul style="list-style-type: none"> • Doğal çevreye duyarlılık • Sadelik • Doğruluk • Dostluk • Duyarlılık • Emaneti korumak • Estetik • Fedakârlık • Gazilik • Görgülü olmak • Güvenirlik • Hakseverlik • Hakikat sevgisi • Hayâ • Hoşgörü • Bilimsellik 	<ul style="list-style-type: none"> • İbadet yerlerine saygı • Sağlıklı olmaya önem verme • Samimiyet • Saygı • Sevgi • Sorumluluk • Sözünde durmak • Şehitlik • Şükür • Tarihsel mirasa duyarlılık • Temizlik • Tutumluluk • Türk büyüklerine saygı • Vatanseverlik • Vefa • Yardımseverlik
--	---

Kaynak: MEB, 2010. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programından uyarlanmıştır.

Arslan Parlak (2011) , yaptığı araştırmada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders müfredatında ahlak ve değerler eğitiminin ne şekilde ele alındığını incelemiştir. Programda öğrencilerin ahlaki gelişimlerine katkı sağlayan konuların uygun bir şekilde işlendiğini belirlenmiştir. Ama bazı etkinliklerin değer kazandırmada yeterli olmadığını belirtmiştir.

2.1.3.6. 2. Duygusal ve Sosyal Beceri Eğitimi Dersi Programında Değerler

Milli Eğitim Bakanlığı'nın İlköğretim Duygusal Ve Sosyal Beceri Eğitimi dersi (1-8.) sınıf öğretim programında programın genel amaçlarında değerlere yer verilmiştir. Programın genel amaçları arasında öğrencilerin durumlara farklı bakış açısıyla bakmaları, farklılıklara saygı duymaları, gerektiğinde takdir edebilmeleri bulunmaktadır. Ayrıca öğrencileri etik ve ahlaki değerleri göz önünde bulundurarak karar alan ve uygulayan ve insan haklarına duyarlı adil bireyler olarak yetiştirmek programın genel amaçlarındandır (MEB, 2012). Bu amaçlara baktığımızda

programda birçok değere yer verildiği anlaşılmaktadır. Programda verilen değerler aşağıdaki tablo halinde verilmiştir:

Tablo 3: Duygusal ve Sosyal Beceri Eğitimi Dersi Programı Değer Tablosu

<ul style="list-style-type: none"> • Hoşgörü • Bilimsellik • Sevgi • Saygı • Duyarlılık • Vatanseverlik • Barış • Sorumluluk • Açık görüşlülük 	<ul style="list-style-type: none"> • Dayanışma Tutarlılık • Sabır • Dürüstlük • Özgürlük • Çalışkanlık • Özgünlük • Evrensellik • Yararlılık • Etik
---	--

Kaynak: MEB, 2012. Duygusal ve Sosyal Beceri Eğitimi Dersi Programından uyarlanmıştır.

Duygusal ve Sosyal Beceri Eğitimi dersi programında öğrencilerin duygusal ve sosyal açıdan gelişimlerini sağlamak için sevgi, saygı, hoşgörü, dürüstlük, sorumluluk gibi birçok değeri kazandırmak için yöntem ve tekniklerden faydalanılmaktadır (MEB, 2012).

2.1.3.6. 3. İngilizce Dersi Programında Değerler

Milli Eğitim Bakanlığı'nın İlköğretimde verilen İngilizce, Fransızca, Almanca, Arapça gibi yabancı dil dersinin (4-8.) sınıf öğretim programının değerlerle ilgili genel amaçları olarak: öğrencilerin o dili konuşan ülkelerin kültür değerlerini ayırt etmelerine imkan tanımak, kendi değerlerini fark ederek farklı olan değere hoşgörü ve saygı göstermek bulunmaktadır. Yine bu amaçlar içerisinde öğrencilerin kendi kültürel değerlerini yabancılara aktarmalarını sağlamak, yazılı ve sözlü ürünler kullanarak farklı dünya kültürlerini tanımalarını sağlamak bulunmaktadır (MEB, 2013).

2.1.3.6. 4. Hayat Bilgisi Dersi Programında Değerler

Milli Eğitim Bakanlığı'nın İlköğretim Hayat Bilgisi dersi (1-3.) sınıf öğretim programında kişisel nitelikler başlığı altında değerlere yer verilmiştir. Öz güven,

toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik belirlenen kişisel nitelikler arasındadır. Aynı zamanda doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme de programda belirlenen kişisel nitelikler arasındadır (MEB, 2009).

Hayat Bilgisi programında öğrencilerin kişisel niteliklerini geliştirmek için adalet, yardımseverlik, saygı, vatanseverlik gibi değerler ders konularında bazen açık bir şekilde verilmiş bazen de dolaylı bir şekilde verilmiştir. İçbay, Temiz ve Kiraz (2007) yaptıkları çalışmada üçüncü sınıf kitaplarında yer alan ahlaki değerlerin hayat bilgisi dersinin hedeflerine uygun olduğu tespit edilmiştir. Hayat bilgisi dersinde öğrencilere kendi yaşamlarının, ailelerinin ve geçmişlerinin tanıtılmasının amaçlandığı, her bir ahlaki değer kitaplarda bu amaç çerçevesinde doğrudan ya da dolaylı olarak verildiği ve yeni programların dini değerler ve milli değerleri sosyal olan değerlerden daha az vurguladıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

2.1.3.6. 5. Müzik Dersi Programında Değerler

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Müzik dersi (1-8.) sınıf öğretim programı incelendiğinde bu programın değerlerle ilgili vizyonunda kendisi ve çevresiyle barışık, ulusal ve uluslararası kültürleri tanıyan, vatan ve millet sevgisine sahip, mutlu, kişilikli ve öz güveni olan bireyler olarak yetişmelerini sağlamaya yönelik olduğu görülmektedir. Genel amacında değerlerle ilgili olarak müzik yoluyla sevgi, paylaşım ve sorumluluk duygularını geliştirmek olduğu belirtilmiştir (MEB, 2006). Ayrıca Yöndem ve Cenap (2007) yaptıkları çalışmada 1923 den 2006'ya kadar olan yıllar arasında müzik dersi programındaki okul şarkılarının sevgi, barış, hoşgörü, bağımsızlık, evren, sorumluluk ile ilişkili değerleri içerdiğini belirtmiştir.

2.1.3.6. 6. Sosyal Bilgiler Dersi Programında Değerler

Sosyal Bilgiler programında değerlere önem verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Örf ve adetlerine bağlı, adil, çalışkan kişiler yetiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca evrensel değerlerin, ulusal değerlerin benimsetilerek sorumluluk sahibi duyarlı, ahlaklı bireyler yetiştirilmesi gerektiği de belirtilmiştir (MEB, 2009).

Milli Eğitim Bakanlığının oluşturduğu Sosyal Bilgiler Programının içerisinde çeşitli değerler bulunmaktadır. Bu değerler aşağıda tabloda şeklinde verilmiştir.

Tablo 4:Sosyal Bilgiler Dersi Programı Değer Tablosu

Adil olma	Hoşgörü
Aile birliğine önem verme	Misafirperverlik
Bağımsızlık	Özgürlük
Barış	Sağlıklı olmaya önem verme
Bilimsellik	Saygı
Çalışkanlık	Sevgi
Dayanışma	Sorumluluk
Duyarlılık	Temizlik
Dürüstlük	Vatanseverlik
Estetik	Yardımseverlik

Kaynak: MEB, 2009. Sosyal Bilgiler Dersi Programından uyarlanmıştır.

Sosyal Bilgiler programın da kişisel ve sosyal hayatı etkileyen değerlere yer verilmiştir. Toplumsal ve sosyal barışın, huzurun sağlanması için birçok değerler benimsenmelidir. Bu nedenle dayanışma, duyarlılık, hoşgörü, adil olma, sevgi, saygı gibi değerlerin içselleştirilmesi için eğitim programlarında bu değerlere yeterince yer verilmelidir.

2.1.3.6. 7. Türkçe Dersi Programında Değerler

Öğrencilerin kişisel, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmelerini sağlamak, millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak Türkçe dersi programının değerlerle ilgili genel amaçlarındandır. Yine öğrencilerin millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek, yazılı ve sözlü ürünlerle Türk ve dünya kültürünü tanımalarını sağlamak bu programının değerlerle ilgili genel amaçları arasındadır (MEB, 2009).

Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı çerçevesinde içerisinde Değerlerimiz adında bir tema bulunmaktadır. Değerlerimiz temasında Türkçemiz, Türk kültürü (bayramlar ve törenler, türkü, halk oyunları, vatan, kahramanlık, bayrak vb.), Türk büyükleri (Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Mevlânâ, Hacı Bektaşî Velî, Yunus Emre, Nasrettin Hoca vb.) değerleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca diğer

temalarda sevgi, saygı, misafirperverlik, hoşgörü gibi değerlere değinilmiştir (MEB, 2009).

Değer eğitiminde dikkat edilmesi gereken şeyler ve değer eğitimi sürecinde öğretmenlerin kullanılabileceği yaklaşım, yöntem ve tekniklerle ilgili bilgiler her ne kadar yeterli olmasa da programlarda yer edinmiştir.

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde değer eğitimiyle ilgili yurt içinde yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Dilmaç (1999)'ın hazırladığı yüksek lisans tezinde ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi verilerek, araştırmacı tarafından bu programın etkinliği ölçülmüştür. Yapılan bu çalışma sonucunda İnsani Değerler Eğitimi programının ilköğretime giden öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeylerinin gelişmesini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aydın (2003), toplumun genç kesimi tarafından değerlerin nasıl algılandığı üzerinde bir araştırma yapmıştır. Araştırmacı yaptığı durum tespitiyle gençlerin değerleri sosyal ve dini değerler olarak ayırdığını tespit etmiştir. Ayrıca genç bireylerin sosyal değerleri kendi içinde modern ve geleneksel değerler olarak ayırdığı, dini değerleri ise kurumsal ve eylemsel değerler olarak ayırdığı tespit edilmiştir. Anket sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde gençler arasında özgürlüğün en önemli değer olarak görüldüğü zenginliğin ise en önemsiz değer olarak görüldüğü ortaya konmuştur. Araştırmanın sonucunda özgürlükten sonra gelen önemli olduğuna kanaat getirilen değerler sırasıyla temizlik, kendine saygı, sağlık, insan hakları, bağımsızlık, başarılı olmak, refah içinde olmak, akıllık ve geniş görüşlü olmaktır.

Akbaş (2004) tarafından 8. sınıf öğrencilerinin, ilköğretim okulları genel hedeflerinde belirtilen değerlere ulaşma düzeylerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmacı çalışmayı öğrenci ve öğretmen görüşleri üzerinden değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda cinsiyetin, sosyo-ekonomik düzeylerin, değerlere ulaşma düzeyinde farklılıklara neden olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca değer eğitiminde okul

aile iş birliğinin olmadığını ve öğretmenlerin sözel iletişime dayalı bir yol takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sarı (2005), öğretmen adaylarının değer tercihlerini tespit etmek amacı ile araştırma yapmıştır. Değer tercihlerini belirlemek için değerler, ahlaki hüküm ölçeği ve suç anlayışı ölçeğini kullanmıştır. Araştırmada öğrencilerin tercih ettikleri değerler önem sırasına göre ‘siyasi, ahlaki, dini, ekonomik, estetik, sosyal ve bilimsel değerler’ olarak sıralanmıştır. Araştırmada tüm değer alanlarının birbiriyle anlamlı ilişki içerisinde olduğu, erkek öğrencilerin bilimsel değerler hariç diğer değerleri benimseme düzeylerinin kız öğrencilerden fazla olduğu tespit edilmiştir.

Ada, Baysal ve Korucu (2005), yapmış oldukları araştırmada sınıf öğretmenlerinin sınıf içi olumsuz davranışlara gösterdiği tepkiler, yeni ilköğretim programı ve karakter eğitimi ışığında ele alınmıştır. Yapılan bu araştırmada öğretmenlerin olumsuz gördükleri tepkileri daha az gösterdikleri olumlu gördükleri tepkileri daha çok yaptıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin azda olsa fiziksel cezaya başvurdukları, öğrencileri sınıftan çıkarttıkları, notla korkuttukları elde edilen bulgular arasındadır. Sonuç olarak sınıf öğretmenlerinin karakter eğitimi konusunda desteklenmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tokdemir (2007), bu araştırmayı tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüş ve düşüncelerini belirlemek, değer eğitimi ile ilgili ne tür etkinlikler yaptıklarını ve ne tür problemlerle karşılaştıklarını belirlemek amacıyla yapmıştır. Araştırma sonucunda tarih öğretmenlerinin çoğunluğunun değerler ve değer eğitimi ile ilgili teorik bilgiye sahip olmamalarına rağmen değer eğitimiyle ilgili olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Tarih öğretmenlerinin, değerlerin eğitimin bir parçası olduğunu düşündükleri ve derslerde çeşitli değerleri kazandırmaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

İçbay, Temiz ve Kiraz (2007), araştırmalarında ilköğretim 1. sınıf, 2. sınıf ve 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde kullanılan öğrenci ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarını incelemişlerdir. Bu çalışmada kitaplarda yer alan ahlaki değerleri tanımlamak ve analiz etmeyi amaçlamıştır. Üçüncü sınıf kitaplarında yer alan ahlaki değerlerin hayat bilgisi dersinin hedeflerine uygun olduğu tespit edilmiştir. Hayat bilgisi dersinde öğrencilere kendi yaşamlarının, ailelerinin ve geçmişlerinin tanıtılmasının amaçlandığı, her bir ahlaki değer için kitaplarda bu amaç

çerçevesinde doğrudan ya da dolaylı olarak verildiği ve yeni programların dini değerler ve milli değerleri sosyal olan değerlerden daha az vurguladıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

İşcan (2007), tarafından yapılan çalışmada ilköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiğini incelemiştir. Bu çalışmada evrensellik, iyilikseverlik değerlerini kazandırmaya yönelik hazırlanan değerler eğitimi programı ile öğrencilerin değerlerle ilgili bilişsel ve duyuşsal davranışlarında meydana gelen durumların tespitini amaçlamıştır. İlköğretim düzeyinde Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji dersleriyle bütünleştirilerek uygulanan programla öğrencilerin değerlere ilişkin puanları ile bu derslerden aldıkları yılsonu notları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan yola çıkarak öğrencilerin değer kazanma düzeyleri ile akademik başarılar arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir.

Arsal (2007), araştırmasını MEB tarafından uygulanan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersi programını inceleyerek geliştirmiştir. Yapılan araştırmanın amacı bu programların hedefleri arasında bulunan evrensel değerleri araştırmaktır. Araştırmanın sonucunda ilköğretim programlarının demokrasi, insan hakları, eşitlik ve barış değerlerini içerdiği bilgisine ulaşılmıştır.

Mısırlı, Erdoğan ve Temiz (2007), araştırmalarında 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan doğrudan ve dolaylı değerleri analiz etmeyi amaçlamışlardır. Analiz sonucunda yeni geliştirilen 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında değerler eğitime verilen önemi görülmektedir. Programda çok fazla veya az vurgulanan değerlerin olmadığı; ancak her üniteye belirli bir değere vurgu yapıldığı ve programda kazanım olarak ifade edilen hedef davranışların bir ya da birden fazla değeri içerdiği sonucu elde edilmiştir.

Yöndem ve Cenap (2007) çalışmalarında, 1923 den 2006'ya kadar olan yıllar arasında müzik dersi programlarında bulunan okul şarkılarını araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda, okul şarkılarının sevgi, barış, hoşgörü, bağımsızlık, evren, sorumluluk ile ilişkili değerleri içerdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Can (2008) tarafından yapılan çalışmada, dördüncü ve besinci sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimi ile ilgili yaptıkları

uygulamalarla ilgili görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde en çok sorumluluk değeri üzerinde durdukları, değer eğitiminde telkin, model olma, empati, değer aydınlanmasını etkin kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca değer eğitiminde en çok yaratıcı drama ve iş birliğine dayalı öğrenmeyi kullanılmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin değerleri kazanıp kazanmadığını gözlem, örnek olay, tartışma, soru cevap tekniği ve velilerle görüşme yöntemini kullanılarak ve en çokta gözlem yapılarak öğrenildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yine öğretmenlerin cinsiyetine göre değer eğitimi uygulamalarında anlamlı bir fark bulunmuş, eğitim ve kıdem durumlarına göre değer eğitimi uygulamalarına yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Yılmaz (2009), yaptığı çalışmayla öğretmenlerin değer tercihlerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını bulmayı amaçlamıştır. İnsani değer boyutları (güç, başarı, hazcılık, uyarılma, özdenetim, evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik, uyum, güvenlik) bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından kadın öğretmenlerin evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik değerlerinin puan ortalaması erkek öğretmenlerin puan ortalamasından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine medeni durum değişkenine göre güç boyutu dışındaki değerlerde anlamlı bir fark bulunmuştur. Kıdem değişkenine göre ise öğretmenlerin değer tercihleri tüm değer boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Boydak Özcan,(2009), çalışmasında okul yöneticilerinin görev yaptıkları okul türüne göre (devlet-özel) öğrencilere değer kazandırma davranışlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Kazandırılacak değerleri dört bölümde incelenmiştir. Milli, manevi, okula ilişkin kültürel ve evrensel değerler şeklinde belirlemiştir. Bulgularda istatistik her iki okul türünde görev yapan okul yöneticilerinin belirlenen dört değer kazandırmaya ilişkin sonuçların genel olarak kısmen katılıyorum düzeyindedir. Araştırma sonucunda okul yöneticilerinin duyuşsal düzeydeki davranışları kazandırmak için okullarında yeterli sayıda etkinlikler düzenlemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kurtdede Fidan (2009) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının değer öğretimi hakkındaki görüşleri belirlenmeyi amaçlamıştır. Yapılan çalışma sonucunda

öğretmen adaylarının çoğunluğu, değer öğretimi için en önemli şeyin değerleri yaşamak olduğunu, değerlerin en az bilgi kadar önemli olduğunu, derslerin yapısının bilgi temelli olduğunu, değerlerin bireyden bireye göre değişebileceğini, değer öğretiminde okulun ve öğrenmenin etkisini medyanın azalttığını belirtmişlerdir. Tüm bu araştırmalar sonucunda öğretmen adaylarının değerler ve değer eğitimi konusunda eğitim almadıkları, değer eğitimiyle ilgili gerekli bilgilere sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Baydar (2009) araştırmasında “İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Sorunların Değerlendirilmesi” çalışmasını yapmıştır. Sosyo-ekonomik düzeyin değer kazanımında farklılık yaratmadığını, öğrencilerin adil olma, sorumluluk, dayanışma ve tarihsel mirasa duyarlılık değerlerini kazanım düzeylerinin Kohlberg’in ahlaki gelişim kuramına göre geleneksel düzeyde yer aldığını belirtmiştir. Yine yapılan çalışma sonucunda öğretmenlerin öğrencilerdeki değer kazanımının yetersiz olduğunu bunun da ailelerin öğrenim düzeylerinden kaynaklı olabileceğini ifade etmişlerdir. Yapılan araştırmaya göre öğrencilerin değer kazanım düzeylerinin Kohlberg’in ahlaki gelişim kuramına göre genel olarak olması gereken düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kunduroğlu’nun (2010), yapmış olduğu bu araştırmada, araştırmacı tarafından oluşturulan “İlköğretim 4. sınıf Fen ve Teknoloji Öğretim Programıyla Bütünleştirilmiş Değerler Eğitimi Programı”nın 4. sınıf öğrencileri üzerindeki etkililiği sınanması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular sonucunda uygulanan programın öğrencilerin, verilen eğitim programda yer alan değerlere ilişkin kazanımlara sahip olma düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akyol (2010) araştırmada öğrenci ders ve öğrenci çalışma kitabını içeren, 6. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarında yer alan sevgi temasının hedefler, kazanımlar ve etkinlikler bakımından değerler eğitimine uygun olup olmadığı incelemiştir. Araştırma sonucunda sevgi temalarında doğrudan sevgi değeri ile ilgili hiçbir kazanımın bulunmadığı tespit edilmiştir. Sevgi temalarında, genel olarak değer kazandırmaya dönük etkinliklerin az bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Türkçe ders kitabında da öğrenciyi duyuşsal yönden geliştirecek drama, rol yapma, empati etkinlikleri, tartışma, işbirlikçi öğrenme, örnek olay, eğitsel oyun, gezi-gözlem

türünden yöntem ve tekniklere daha çok ağırlık verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan Parlak (2011) , yaptığı araştırmada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders müfredatında ahlak ve değerler eğitiminin ne şekilde ele alındığını incelemek ve analiz etmek amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin ahlaki gelişimlerine katkı sağlayacağı düşünülen konuların uygun bir şekilde işlendiğini belirlemiştir. Ayrıca bazı etkinliklerin ilişkilendirildiği kazanımları kazandıracak düzeyde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk Salamur (2011) yaptığı araştırmada değerler eğitimi programının anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal duygusal gelişimlerine etkisinin incelenmesi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, değerler eğitimi programının çocukların sosyal duygusal gelişimlerini olumlu yönde desteklediği sonucuna ulaşmıştır.

Yaşar ve Çengelci (2012) ilköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminin nasıl gerçekleştiğini belirlemek için beşinci sınıf düzeyinde bulunan 22 öğrenciye ve öğretmene yönelik çalışma yapmıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler dersinin değer öğretiminde önemli bir yere sahip olduğu ve değer eğitiminin daha etkili olması için okul, öğretmen, aile ve çevrenin işbirliği içerisinde olması gerektiği belirtmiştir.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Meaney (1979), ilköğretimde değerler eğitimi uygulamalarına yönelik araştırma yapmıştır. Araştırmacı tarafından uygulanan programda ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin kendisi, diğerleri, ülkesi ve çevresi için değerlerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Program altı hafta uygulanmıştır. Uygulanan programın etkililiği ailelerden gelen dönütler yolu ile değerlendirilmiştir. Bulgular sonucunda öğrencilerin tutum ve davranışlarında olumlu yönde değişikliklerin olduğu sonucuna varılmıştır.

Theodore (1986), tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin ve öğretim görevlilerinin değerler ve değerler eğitimine ilişkin görüşlerini belirleyerek incelemiştir. Katılımcı her iki grup da kişisel gelişime ilişkin değerleri, sosyal konulara ilişkin değerleri, dini ve ahlaki konulara ilişkin değerleri önemli bulmuştur.

Whitney (1986), yaptığı çalışmasında devlet liselerinde uygulanan değer eğitiminin düzeylerini araştırmıştır. Araştırma Sosyal Bilgiler öğretmenlerine anket uygulanarak yapılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin okulun değer eğitimi uygulamalarındaki sorumlulukları, yeterlilikleri; uygulanan programın çocukların değer kazanımına etkisi, çocukların evde aldıkları değer eğitimi hakkındaki görüşlerinin araştırılması hedeflenmiştir. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin değer eğitimi ile çok fazla ilgilendikleri, öğretmenlerin okulların öğrencilerin değerlerini, ahlaki yapılarını etkileyeceğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler, velilerin de okulun da öğrencilere değer eğitimi vermesi gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmenler, birçok okulun toplumsal değerleri verdiğini ama buna ilişkin belirgin hedeflerinin olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca bu araştırma sonucunda öğretmenlerin büyük bir kısmının ahlaki muhakeme yaklaşımıyla öğretmeyi tercih ettikleri, tartışma yönteminin değer eğitimi için önemli bir yöntem olduğu düşünülmesine rağmen öğretmenlerin çok azının bu yöntemi kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin en çok üzerinde durduğu değerlerin ise; dürüstlük, saygı ve sorumluluk olduğuna ulaşılmıştır.

Lee Haris(1991) yapmış olduğu çalışmada ilköğretim ikinci kademedeki bütünleştirilmiş değerler eğitimi yöntemini tanımlamayı amaçlamıştır. Yapılan bu araştırma sonucunda okulda değerler eğitiminin başarısının aktif ve etkili bir şekilde çalışan öğretmene, kültürel içeriğe ve yönetimin liderliğine bağlı olduğuna ulaşılmıştır.

Germaine (2001), araştırmasında değerler eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin kendine güvenme duygusu üzerine etkisini araştırmıştır. Yapılan araştırma sonucunda değerler eğitimine yönelik uygulamanın öğrencilerin kendine güvenme duyguları üzerinde bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca elde edilen bulgular ışığında öğrencilerin tutum, davranış ve akademik başarıları ile kendine güvenleri arasında pozitif bir ilişki olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha az kendine güven duygusuna sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Revell(2002), devlet okullarında yapılan karakter eğitimi uygulamalarına yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırmada okulların sosyal ve politik geçmişleri, uyguladıkları eğitim programlarının öğrenciler tarafından nasıl anlaşıldığı

belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada öğrencilerin kişisel yaşantıları ile karakter eğitimiyle ilgili görüşleri arasında bir ilişki bulunmuştur. Farklı okullarda aynı sınıf düzeyinde okuyan çocukların, eğitim sürecini etkileyen faktörlerin sabit tutulmasına rağmen karakter eğitimine ilişkin inanç ve tutumları gözlenebilir derecede farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bulach (2002), yaptığı araştırmada hangi değerlerin öğretilmesi gerektiği ve karakterin doğru olarak nasıl ölçülebileceğini araştırmıştır. Araştırmacı karakter eğitimi yapan ve yapmayan ilköğretim okul sistemi içerisinde yer alan anne ve babalar, öğretmen ve din adamlarına anket uygulamıştır. Bu kişilerden toplum tarafından değer olarak benimsenen 16 karakter özelliğini sıralamalarını istemiştir. Öğretmenler ve aile saygı, dürüstlük ve öz denetim değerlerinin öğretilmesinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Din adamları da motivasyon, empati ve azmi önemli üç değer olarak görmüşlerdir. Geri kalan on üç değer ise önemine göre, işbirliği, sorumluluk, dürüstlük, kibarlık, affetmek, azim, motivasyon, şefkat, empati, nezaket, vatandaşlık, hoşgörü, alçakgönüllülük, yardımseverlik ve sportmenlik olarak belirlenmiştir.

Moore (2005), yaptığı araştırmada ilköğretim seviyesindeki öğrencinin doğru kararları vermek için ihtiyacı olan beceri ve değerleri edinmesinde karakter eğitiminin nasıl etkilediğini ve öğrencinin karakter eğitimini nasıl algıladığını belirlemeyi amaçlamıştır. Bulgular sonucunda öğrenci, karakter eğitimi programının saygı, sorumluluk ve merhamet göstermede kendisine yardımcı olduğu düşündüğünü belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerin, yöneticinin ve ailenin karakter eğitiminin öğrencinin olumlu davranışlar göstermesine ve daha doğru seçimler yapmasına yardımcı olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Johnson (2005), yaptığı araştırmada ilköğretim ikinci kademe sosyal bilimler eğitimcilerine yönelik bir çalışma yapılmıştır. Eğitimcilerin karakter eğitimi tanımlamaları ve kendi sınıf seviyelerine, eğitimlerde nasıl uyguladıkları ya da uygulayıp uygulamadıkları araştırılmıştır. Genellikle katılımcıların karakter eğitimine yönelik düşüncelerini öğretim programıyla birleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ortak okul kültürünün öğretmenlerin karakter eğitime yönelik algılarını ve karakter eğitimi uygulamalarını şekillendirmekte olduğu sonucuna varılmıştır.

Lewis (2007), tarafından yapılan araştırmada karakter eğitimi programlarının öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarına etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenler yeni karakter eğitimi programının öğrencilerin gelişimlerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda ise öğretmenlerin planlama ve değerlendirme için daha fazla zaman ayırmaları gerektiği, ortak çalışmaların sağlanması ayrıca değer temelli karar vermenin teşvik edildiği bir okul kültürünün oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Lelanc(2007), yaptığı araştırmada ilköğretim öğretmenlerinin değer eğitimiyle ilgili yaptıkları uygulamaları belirlemeyi amaçlamıştır. Ayrıca öğretmenlerin karakter eğitimine yönelik ilgi düzeylerini, algılarını, alınan eğitim seminerlerini, öğretmenlik deneyimlerini ve mezuniyet durumlarını (yüksek lisans, doktora, v.b.) araştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin ilgi düzeyleri ile karakter eğitiminin önemini algılamaları ve onlara verilen eğitim seminerleri arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, kullanılan veri toplama araçları, verilerin nasıl toplandığı ve elde edilen verilerin analizi için kullanılan tekniklerle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin değer eğitiminde uyguladıkları yöntem ve tekniklerin belirlenmesi, değer öğretimiyle ilgili mevcut durumun tespit edilmesi ve değer eğitiminin daha etkin bir şekilde nasıl uygulanması gerektiğine yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmada öğretmen görüşleri anket aracılığıyla belirlenmeye çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Hatay il sınırları içerisinde bulunan 2012–2013 öğretim yılında eğitim öğretim yapan ilköğretim okulunda görevli öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde ise uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bir proje kapsamında bir araya gelen 118 farklı ilköğretim okulunda görev yapan 118 öğretmen örneklem olarak seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri “ Değer Eğitimi Anketi” aracılığı ile toplanmıştır. Anket oluşturulmadan önce iki ayrı okula gidilerek idarecilerle değer eğitimi üzerine görüşülmüştür. İdarecilerin önerdiği 5 ilkokul öğretmenin değer eğitimiyle ilgili görüşleri alınmıştır. Anket ilk etapta 88 madde olarak oluşturulmuştur. İki öğretim üyesi ve 9 ilkokul öğretmenin görüşleri alınarak 11 madde anketten çıkarılmıştır. Ankette, birinci bölümde kişisel bilgiler içeren cinsiyet, yaş, kıdem durumu gibi demografik özellikler araştırılmış, ikinci bölümde ise; öğretmenlerin değer eğitimine yönelik görüşlerini ve değer eğitimiyle ilgili mevcut durumu belirlemeyi amaçlayan sorular düzenlenmiştir. Dörtlü likert tipi ölçme aracı olan anket 77 madde ve 3 başlık ile 5 alt başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklar;

1. Mevcut Durumun Belirlenmesi (33madde)

- 1.a. Değer Eğitiminin İşleniş Şekli**(8 madde)
- 1.b. Değer eğitiminin Yeterliliği** (6 madde)
- 1.c. Kullanılan Yöntem ve Teknikler** (19 madde)
- 2.Olması Gerekenler** (30 madde)
- 2.a. Uygulama Şekli** (11 madde)
- 2.b. Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler** (19 madde)
- 3. Karşılaşılan Zorluklar** (14 madde) şeklindedir.

3.4. Veriler in Analizi

Araştırmada yer alan alt problemlerin çözümlenmesinde betimsel istatistik yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Alt problemlere ilişkin olarak frekans, aritmetik ortalama ve standart sapmalar hesaplanmıştır. Elde edilen bulguların cinsiyete göre karşılaştırmasını yapabilmek için bağımsız t-testi, kıdem ve yaşa göre karşılaştırma yapabilmek için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Sonuçlar $p < .05$ düzeyinde test edilmiştir. Tek yönlü varyans analizinin sonucunda p değeri anlamlı çıkanlar için LSD ikili karşılaştırma sonuçlarına bakılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, öğretmenlerin veri toplama aracına verdikleri cevapların alt problemlere göre analiz edilmesiyle elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar bulunmaktadır.

4.1. I. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Değer eğitiminin işleniş şekli maddelerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular frekans tablosunda verilmiştir. Bu bulguların öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık gösterip gösterilmediği incelenmiştir.

Öğretmenlerin değer eğitiminin işleniş şekli maddelerine verdikleri cevaplara ait betimsel istatistikler tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5:Öğretmenlerin Değer Eğitiminin İşleniş Şekli Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait Betimsel İstatistikler

Değer Eğitiminin İşleniş Şekli		Hiçbir zaman(1)	Nadiren (2)	Zaman zaman (3)	Daima (4)	X
1	Her dersin ilk beş dakikası değerlerden bahsederim.	1	24	59	34	3,07
2	Hayat Bilgisi/Sosyal Bilgiler dersinde değerlerden bahsederim.	3	11	36	68	3,43
3	Türkçe dersinde değerlerden bahsederim.	3	13	45	57	3,32
4	Müfredatta belirtilen kadar bahsederim.	13	16	49	40	2,98
5	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde değerlerden bahsederim.	15	13	24	66	3,19
6	Serbest Etkinlik dersinde değerlerden bahsederim.	4	11	39	64	3,38
7	Bahsetmem gerektiğini düşündüğüm zaman değerlerden bahsederim.	5	9	38	66	3,40
8	Değer eğitimiyle ilgili yıllık, aylık planlar yaparım	22	33	29	34	2,64

Tablo 5'ten anlaşıldığı üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu değerlerden genellikle Hayat Bilgisi/Sosyal Bilgiler, Türkçe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Serbest Etkinlik derslerinde bahsettiklerini belirtmişlerdir. Yine öğretmenlerin çoğu her dersin ilk beş dakikasında değerlerden her zaman olmasa da zaman zaman bahsettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin çoğunluğu değer eğitimiyle ilgili aylık, yıllık planlar yaptıklarını belirtmişlerdir. Verilere bakıldığında

verilecek değer eğitimi ile ilgili çok az plan yapan ya da hiç plan yapmayan öğretmenlerin sayısı da göz ardı edilmeyecek kadar fazla olduğu görülmektedir. Aynı zaman da öğretmenlerin birçoğu zaman zaman, değerlerden sadece müfredatta belirtilen kadarıyla bahsettiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu değerlere değinmeleri gerektiğini düşündüğü zamanlarda değindiklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin değer eğitiminin işleniş şekli maddelerine verdikleri cevapların kıdeme göre ANOVA karşılaştırma sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Öğretmenlerin Değer Eğitiminin İşleniş Şekli Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Madde No	1-5 yıl N = 14 (1)		6-10 yıl N = 22 (2)		11-15 yıl N = 40 (3)		16-20 yıl N = 25 (4)		21 yıl ve üzeri N = 17 (5)		Toplam N = 118 (6)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{x}_1	S ₁	\bar{x}_2	S ₂	\bar{x}_3	S ₃	\bar{x}_4	S ₄	\bar{x}_5	S ₅	\bar{x}_T	S _T			
	1	3,00	0,55	2,86	0,77	2,93	0,73	3,24	0,72	3,47	0,62	3,07			
2	3,21	0,97	3,36	0,85	3,45	0,78	3,48	0,65	3,59	0,62	3,43	0,77	0,52	0,719	
3	3,14	1,03	3,27	0,83	3,20	0,76	3,48	0,65	3,59	0,62	3,32	0,77	1,24	0,299	
4	2,57	1,09	3,09	0,87	3,05	0,96	3,04	0,98	2,94	0,97	2,98	0,96	0,79	0,537	
5	2,93	1,14	3,18	1,10	3,18	1,13	3,40	1,04	3,18	0,95	3,19	1,07	0,44	0,778	
6	3,43	0,76	3,09	1,02	3,25	0,78	3,72	0,46	3,53	0,80	3,38	0,79	2,42	0,050	2-4, 3-4
7	3,07	1,00	3,23	0,92	3,45	0,81	3,64	0,57	3,41	0,71	3,40	0,81	1,44	0,224	
8	1,86	0,86	2,45	1,22	2,73	0,99	2,92	1,15	2,88	0,99	2,64	1,09	2,8	0,029	1-3, 1-4, 1-5

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin değer eğitiminin işleniş şekli hakkındaki görüşleri arasında kıdeme göre madde 1, madde 6 ve madde 8'de anlamlı farkın olduğu görülmektedir. Diğer maddelerde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Madde 1'e ilişkin bulgulara bakıldığında, kıdemleri 21 ve üzeri olan öğretmenlerin, kıdemleri 6-10 yıl ve 11-15 yıl olanlara göre her dersin ilk beş dakikası değerlerden daha çok bahsettikleri görülmektedir.

Madde 6'ya ilişkin bulgulara bakıldığında, kıdemleri 16-20 yıl olan öğretmenlerin kıdemleri 6-10 yıl ve 11-15 yıl olanlara göre Serbest Etkinlik dersinde değerlerden daha çok bahsettikleri görülmektedir.

Madde 8'e ilişkin bulgulara bakıldığında, kıdemleri 1–5 olan öğretmenlerin, kıdemleri 11–15 yıl, 16–20 yıl ve 21 ve üzeri olanlara göre daha az değer eğitimiyle ilgili yıllık, aylık planlar yaptıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin değer eğitiminin işleniş şekli maddelerine verdikleri cevapların yaşa göre ANOVA karşılaştırma sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Öğretmenlerin Değer Eğitiminin İşleniş Şekli Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Madde No	26-30 yaş N = 22 (1)		31-35 yaş N = 27 (2)		36-40 yaş N = 37 (3)		41 yaş ve üzeri N = 32 (4)		Toplam N = 118 (5)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{x}_1	S ₁	\bar{x}_2	S ₂	\bar{x}_3	S ₃	\bar{x}_4	S ₄	\bar{x}_T	S _T			
	1	2,95	0,72	3,04	0,65	2,92	0,76	3,34	0,70	3,07			
2	3,36	0,79	3,22	0,89	3,57	0,73	3,50	0,67	3,43	0,77	1,21	,311	
3	3,32	0,78	3,11	0,89	3,30	0,78	3,53	0,62	3,32	0,77	1,49	,222	
4	2,73	1,03	3,26	0,94	3,03	0,87	2,88	1,01	2,98	0,96	1,44	,235	
5	3,14	1,04	2,93	1,27	3,35	1,01	3,28	0,99	3,19	1,07	0,92	,435	
6	3,32	0,84	3,15	0,95	3,46	0,73	3,53	0,67	3,38	0,79	1,33	,267	
7	3,00	0,98	3,48	0,89	3,41	0,72	3,59	0,61	3,40	0,81	2,61	,050	1-2, 1-4
8	2,27	1,03	2,56	1,09	2,46	1,17	3,16	0,88	2,64	1,09	3,88	,011	1-4, 2-4, 3-4

Öğretmenlerin yaşa göre değer eğitiminin işleniş şekli hakkındaki görüşlerinin analiz edildiği tablo 7'den anlaşıldığı gibi madde 7 ve madde 8'de anlamlı farkın olduğu görülmektedir. Diğer maddelerde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Madde 7'de yaşları 41 ve üzeri olan öğretmenlerin, yaşları 26–30 ve 31–35 olanlara göre müfredatta belirtilen kadar değerlerden bahsettikleri daha çok görülmektedir.

Madde 8'de yaşları 41 ve üzeri olan öğretmenlerin, yaşları 26–30, 31–35 ve 36–40 olanlara göre değer eğitimiyle ilgili daha fazla yıllık, aylık planlar yaptıkları görülmektedir.

Değer eğitiminin işleniş şekli maddelerinden alınan puanların cinsiyete göre bağımsız T-testi analiz sonuçları tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Değer Eğitiminin İşleniş Şekli Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	n	X	SS	t	p
M1	Kadın	61	3,13	0,74	0,98	,328
	Erkek	57	3,00	0,71		
M2	Kadın	61	3,52	0,67	1,36	,177
	Erkek	57	3,33	0,85		
M3	Kadın	61	3,46	0,65	2,02	,046*
	Erkek	57	3,18	0,87		
M4	Kadın	61	2,89	0,88	-1,15	,254
	Erkek	57	3,09	1,04		
M5	Kadın	61	3,18	1,06	-0,15	,879
	Erkek	57	3,21	1,10		
M6	Kadın	61	3,44	0,70	0,87	,388
	Erkek	57	3,32	0,89		
M7	Kadın	61	3,33	0,81	-0,98	,329
	Erkek	57	3,47	0,80		
M8	Kadın	61	2,69	1,03	0,54	,588
	Erkek	57	2,58	1,16		

*P<0,05

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre değer eğitiminin işleniş şekli hakkındaki görüşlerinin analiz edildiği tablo 8'den anlaşıldığı gibi yalnızca 1 soruda anlamlı farklılık bulunmaktadır. Madde 3 'te (*Türkçe dersinde değerlerden bahsederim*) kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre Türkçe dersinde değerlerden daha çok bahsetmektedirler. Diğer sorularda cinsiyete göre maddeler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.2. II. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Değer eğitiminin yeterliliği maddelerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular frekans tablosunda verilmiştir. Bu bulguların öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Öğretmenlerin Değer eğitiminin yeterliliği maddelerine verdikleri cevaplara ait betimsel istatistikler tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Öğretmenlerin Değer Eğitiminin Yeterliliği Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait Betimsel İstatistikler

Değer eğitiminin yeterliliği		Kesinlikle				X
		katılmıyorum(1)	Katılmıyorum(2)	Katılıyorum (3)	Kesinlikle katılıyorum(4)	
1	Değerlere müfredatta yeterince önem verilmiş.	20	38	49	11	2,43
2	Değer eğitimine yeterince süre ayrılmış.	16	46	38	18	2,49
3	Değer eğitiminin uygulanabilmesi için sınıf mevcudu yeterli sayıda.	21	31	29	37	2,69
4	Değer eğitiminin uygulanabilmesi için yeteri kadar kaynak ve materyal var.	26	39	30	23	2,42
5	Değer eğitiminin nasıl uygulanacağı açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmiş.	22	46	32	18	2,39
6	Değer eğitimiyle ilgili yeterli sayıda ölçme ve değerlendirme kriterleri var.	22	53	28	15	2,31

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin çoğu değer eğitimine müfredatta yeterince önem verildiğini, değer eğitimi verilebilmesi için sınıf mevcudunun yeterli sayıda olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin azımsanmayacak kadarının da bu görüşe katılmadıkları görülmektedir.

Öğretmenler değer eğitimiyle ilgili yeterince sürenin ayrılmadığını, yeteri kadar kaynak ve materyalin olmadığını, nasıl uygulanacağını açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmediğini, yeterli sayıda ölçme ve değerlendirme kriterlerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin değer eğitiminin yeterliliği maddelerine verdikleri cevapların kідeme göre ANOVA karşılaştırma sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Öğretmenlerin Değer eğitiminin Yeterliliği Maddelerine Verdikleri Cevapların Kідeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Mad.No	1-5 yıl N = 14 (1)		6-10 yıl N = 22 (2)		11-15 yıl N = 40 (3)		16-20 yıl N = 25 (4)		21 yıl ve üzeri N =17 (5)		Toplam N = 118 (6)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{x}_1	S ₁	\bar{x}_2	S ₂	\bar{x}_3	S ₃	\bar{x}_4	S ₄	\bar{x}_5	S ₅	\bar{x}_T	S _T			
1	2,14	0,77	2,59	0,85	2,55	0,88	2,08	0,95	2,71	0,77	2,43	0,88	2,23	0,07	
2	2,14	0,86	2,36	0,95	2,70	0,88	2,32	0,90	2,71	0,92	2,49	0,91	1,63	0,172	
3	2,50	1,34	2,36	1,05	2,88	0,99	2,60	1,19	3,00	1,00	2,69	1,10	1,27	0,287	
4	1,93	1,00	2,09	0,97	2,60	1,03	2,44	1,12	2,82	0,88	2,42	1,04	2,38	0,056	

Tablo 10: Öğretmenlerin Değer eğitiminin Yeterliliği Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları(Devamı)

Mad.No	1-5 yıl		6-10 yıl		11-15 yıl		16-20 yıl		21 yıl ve üzeri		Toplam		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	N = 14	(1)	N = 22	(2)	N = 40	(3)	N = 25	(4)	N = 17	(5)	N = 118	(6)			
5	2,21	1,12	2,14	0,99	2,30	0,97	2,52	0,82	2,88	0,86	2,39	0,96	1,87	0,12	
6	2,29	0,99	2,55	0,96	2,25	0,93	2,04	0,93	2,53	0,72	2,31	0,92	1,19	0,318	

Tablo10 incelendiğinde öğretmenlerin kıdemlerine göre değer eğitiminin yeterliliği hakkındaki görüşlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Öğretmenlerin değer eğitiminin yeterliliği maddelerine verdikleri cevapların yaşa göre ANOVA karşılaştırma sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Öğretmenlerin Değer eğitiminin Yeterliliği Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Mad.No	26-30 yaş		31-35 yaş		36-40 yaş		41 yaş ve üzeri		Toplam		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	N = 22		N = 27		N = 37		N = 32		N = 118				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)					
	\bar{x}_1	S ₁	\bar{x}_2	S ₂	\bar{x}_3	S ₃	\bar{x}_4	S ₄	\bar{x}_T	S _T			
1	2,45	0,86	2,41	0,84	2,27	0,93	2,63	0,87	2,43	0,88	0,94	0,426	
2	2,32	0,95	2,48	0,94	2,51	0,96	2,59	0,84	2,49	0,91	0,40	0,753	
3	2,32	1,25	2,56	0,93	2,95	1,05	2,78	1,13	2,69	1,10	1,75	0,16	
4	2,00	0,87	2,22	1,12	2,51	1,04	2,78	0,97	2,42	1,04	3,05	0,03	1-4, 2-4
5	2,18	1,10	2,26	0,94	2,27	0,99	2,78	0,75	2,39	0,96	2,57	0,05	1-4, 2-4, 3-4
6	2,50	0,96	2,37	1,01	2,11	0,91	2,34	0,83	2,31	0,92	0,96	0,415	

Öğretmenlerin yaşa göre değer eğitiminin yeterliliği hakkındaki görüşlerinin analiz edildiği tablo 11’den anlaşıldığı gibi madde 4 ve madde 5 de anlamlı farkın olduğu görülmektedir. Diğer maddelerde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Madde 4’te yaşları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin, yaşları 26–30 ve 31–35 olanlara göre değer eğitiminin uygulanabilmesi için yeteri kadar kaynak ve materyalin bulunduğuna yönelik daha olumlu düşündükleri görülmektedir.

Madde 5'te yaşları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin, yaşları 26–30, 31–35 ve 36–40 olanlara göre değer eğitiminin nasıl uygulanacağını açık ve anlaşılır bir şekilde belirtildiğine yönelik daha olumlu düşündükleri görülmektedir.

Tablo 11 incelendiğinde yaşları 41 ve üzeri olan öğretmenlerin değer eğitiminin yeterliliği maddelerine verdikleri cevapların daha olumlu olduğu görülmektedir.

Değer eğitiminin yeterliliği maddelerinden alınan puanların cinsiyete göre bağımsız t-testi analiz sonuçları tablo 12' de verilmiştir.

Tablo 12: Değer Eğitiminin Yeterliliği Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	n	X	SS	t	p
M1	Kadın	61	2,36	0,93	-0,91	0,364
	Erkek	57	2,51	0,83		
M2	Kadın	61	2,57	0,97	1,01	0,313
	Erkek	57	2,40	0,84		
M3	Kadın	61	2,67	1,17	-0,23	0,817
	Erkek	57	2,72	1,03		
M4	Kadın	61	2,44	1,04	0,20	0,839
	Erkek	57	2,40	1,05		
M5	Kadın	61	2,44	1,01	0,62	0,539
	Erkek	57	2,33	0,91		
M6	Kadın	61	2,31	0,96	0,08	0,938
	Erkek	57	2,30	0,89		

*P<0,05

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin değer eğitiminin yeterliliği hakkındaki maddelere verdikleri puanlar arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4.3. III. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Değer eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler maddelerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular frekans tablosunda verilmiştir. Bu bulguların öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Öğretmenlerin değer eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler maddelerine verdikleri cevaplara ait betimsel istatistikler tablo13'te verilmiştir.

Tablo 13: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait Betimsel İstatistikler

Değer Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler	Hiçbir zaman(1)	Nadiren (2)	Zaman zaman (3)	Daima (4)	X
1 Değer eğitiminde anlatım yöntemini kullanırım.	8	28	46	36	2,93
2 Değer eğitiminde örnek olay yöntemini kullanırım.	2	9	45	62	3,42
3 Değer eğitiminde tartışma yöntemini kullanırım.	1	12	49	56	3,36
4 Değer eğitiminde biyografilerden faydalanırım.	6	24	48	40	3,03
5 Değer eğitiminde soru-cevap yöntemini kullanırım.	1	16	54	47	3,25
6 Değer eğitiminde gezi-gözlem yaptırım.	14	23	48	33	2,85
7 Değer eğitiminde drama tekniğini kullanırım.	7	26	44	41	3,01
8 Değer eğitiminde empati kurdururum.	3	11	42	62	3,38
9 Değer eğitiminde araştırma-inceleme yöntemini kullanırım.	8	23	46	41	3,02
10 Değer eğitiminde proje çalışması yaptırım.	18	31	43	26	2,65
11 Değerlerle ilgili resim çizdiririm.	12	23	47	36	2,91
12 Değer eğitimi ile ilgili film izletirim.	8	23	54	33	2,95
13 Değer eğitimiyle ilgili eğitsel oyunlar oynatırım.	6	27	48	37	2,98
14 Değer eğitimiyle ilgili şiir ve şarkılar öğretirim.	10	21	58	29	2,90
15 Değer eğitimiyle ilgili yarım bir hikayeyi tamamlatırım.	3	14	58	43	3,19
16 Değerlerle ilgili kitaplar okuturum.	4	22	58	34	3,03
17 Değer eğitiminde atasözlerinden, özlü sözlerden yararlanırım.	3	10	51	54	3,32
18 Değerlerle ilgili sınıf panosu oluştururum.	14	24	40	40	2,90
19 Değerlerle ilgili yarışmalar yaparım.	23	35	45	15	2,44

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin değer eğitiminde örnek olay ve tartışma yönteminden, empati kurdurmadan, atasözlerinden ve özlü sözlerden yararlandıkları görülmektedir.

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunun değer eğitiminde anlatım, soru-cevap, gezi-gözlem, drama, araştırma-inceleme, proje yöntem ve tekniklerini zaman zaman kullandıkları görülmektedir. Yine öğretmenlerin çoğu resim çizdirmeden, film izletmeden, eğitsel oyunlar oynatmadan, şiir ve şarkılar öğretmeden, yarım bir hikâyeyi tamamlatmadan, kitaplar okutmadan, yarışmalar düzenlemeden, biyografilerden zaman zaman yararlanmakta oldukları görülmektedir.

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun değer eğitiminde sınıf panosunu etkin bir şekilde kullandıkları sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 13'teki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun değer eğitiminde çeşitli yöntem ve teknikleri kullandıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin değer eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler maddelerine verdikleri cevapların kıdeme göre ANOVA karşılaştırma sonuçları tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Mad.No	1-5 yıl N = 14 (1)		6-10 yıl N = 22 (2)		11-15 yıl N = 40 (3)		16-20 yıl N = 25 (4)		21 yıl ve üzeri N = 17 (5)		Toplam N = 118 (6)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{x}_1	S ₁	\bar{x}_2	S ₂	\bar{x}_3	S ₃	\bar{x}_4	S ₄	\bar{x}_5	S ₅	\bar{x}_T	S _T			
	1	2,86	0,77	2,68	1,04	2,88	0,97	3,00	0,91	3,35	0,49	2,93			
2	3,21	0,89	3,36	0,85	3,48	0,64	3,44	0,65	3,47	0,62	3,42	0,71	0,41	0,803	
3	3,14	0,86	3,18	0,91	3,48	0,60	3,44	0,51	3,35	0,70	3,36	0,70	1,05	0,384	
4	2,86	0,86	2,95	1,00	3,15	0,83	3,00	0,76	3,06	0,97	3,03	0,87	0,38	0,825	
5	3,36	0,74	3,14	0,89	3,40	0,63	3,08	0,70	3,18	0,64	3,25	0,72	1,06	0,382	
6	2,50	0,94	2,82	1,05	2,83	1,01	2,92	0,76	3,12	1,05	2,85	0,97	0,83	0,512	
7	2,86	0,53	3,00	0,98	3,03	0,89	2,84	1,03	3,35	0,86	3,01	0,90	0,94	0,443	
8	3,21	1,05	3,27	0,83	3,43	0,68	3,32	0,80	3,65	0,49	3,38	0,76	0,87	0,486	
9	2,79	0,97	2,91	1,02	3,00	0,96	3,28	0,74	3,00	0,79	3,02	0,91	0,83	0,507	
10	2,57	1,09	2,55	1,01	2,55	1,01	2,92	0,81	2,71	1,10	2,65	0,99	0,66	0,624	
11	3,29	0,91	2,68	0,99	2,63	0,93	3,12	1,01	3,24	0,66	2,91	0,95	2,71	0,03*	1-3, 3-4, 3-5
12	2,57	0,94	2,86	0,83	2,93	0,86	3,08	0,91	3,24	0,75	2,95	0,87	1,35	0,256	
13	2,43	0,94	3,00	0,98	2,93	0,76	3,20	0,76	3,24	0,90	2,98	0,87	2,33	0,06	
14	2,50	1,16	2,86	0,83	2,80	0,79	3,12	0,83	3,18	0,81	2,90	0,87	1,75	0,144	
15	2,86	0,86	3,27	0,63	3,13	0,76	3,28	0,68	3,41	0,80	3,19	0,74	1,33	0,262	
16	2,71	0,83	3,00	0,69	3,08	0,80	3,16	0,80	3,06	0,83	3,03	0,78	0,78	0,54	
17	3,00	1,11	3,23	0,81	3,38	0,67	3,40	0,65	3,47	0,51	3,32	0,74	1,05	0,384	
18	2,43	1,34	2,77	1,02	2,98	1,00	3,08	0,86	3,00	0,87	2,90	1,01	1,16	0,334	
19	2,29	1,14	2,32	0,84	2,40	0,93	2,72	1,02	2,41	0,87	2,44	0,95	0,74	0,564	

Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin değer eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler hakkındaki görüşleri arasında kıdeme göre; sadece madde 11'de anlamlı farkın olduğu görülmektedir. Diğer maddelerde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Madde 11'de kıdemleri 11-15 yıl olan öğretmenlerin, kıdemleri 1-5 yıl, 16-20 yıl ve 21 ve üzeri olanlara göre değerlerle ilgili resim çizdirme tekniğini daha az kullandıkları görülmektedir. Aynı zamanda kıdemleri 1-5 olan öğretmenlerin resim çizdirme tekniğini en çok kullandığı görülmektedir.

Öğretmenlerin değer eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler maddelerine verdikleri cevapların yaşa göre ANOVA karşılaştırma sonuçları tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Mad.No	26-30 yaş N = 22 (1)		31-35 yaş N = 27 (2)		36-40 yaş N = 37 (3)		41 yaş ve üzeri N = 32 (4)		Toplam N = 118 (5)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{x}_1	S ₁	\bar{x}_2	S ₂	\bar{x}_3	S ₃	\bar{x}_4	S ₄	\bar{x}_T	S _T			
	1	2,68	0,95	2,85	0,99	3,00	0,88	3,09	0,82	2,93			
2	3,27	0,83	3,33	0,78	3,43	0,65	3,56	0,62	3,42	0,71	0,88	0,452	
3	3,18	0,80	3,33	0,78	3,41	0,69	3,44	0,56	3,36	0,70	0,67	0,574	
4	3,00	0,82	3,04	0,98	3,03	0,80	3,06	0,91	3,03	0,87	0,02	0,995	
5	3,09	0,87	3,41	0,64	3,38	0,68	3,06	0,67	3,25	0,72	1,98	0,122	
6	2,73	1,03	2,81	1,00	2,78	0,95	3,03	0,93	2,85	0,97	0,56	0,645	
7	2,95	0,72	3,00	0,96	3,00	0,91	3,06	0,98	3,01	0,90	0,07	0,978	
8	3,27	0,83	3,33	0,83	3,43	0,77	3,44	0,67	3,38	0,76	0,29	0,83	
9	2,95	0,90	2,74	1,06	3,08	0,86	3,22	0,79	3,02	0,91	1,48	0,223	
10	2,64	1,14	2,81	0,83	2,32	0,94	2,91	1,00	2,65	0,99	2,38	0,073	
11	3,00	0,98	2,81	0,88	2,70	1,08	3,16	0,81	2,91	0,95	1,47	0,226	
12	2,68	0,84	2,81	0,92	3,00	0,85	3,19	0,82	2,95	0,87	1,80	0,151	
13	2,68	0,99	2,85	0,95	2,95	0,74	3,34	0,75	2,98	0,87	3,12	0,03*	1-4, 2-4
14	2,73	0,98	2,67	0,88	2,92	0,83	3,19	0,78	2,90	0,87	2,16	0,096	
15	3,09	0,61	3,04	0,85	3,24	0,76	3,34	0,70	3,19	0,74	1,03	0,381	
16	2,86	0,64	2,96	0,90	3,16	0,73	3,06	0,84	3,03	0,78	0,76	0,519	
17	3,14	0,83	3,00	0,96	3,59	0,50	3,41	0,56	3,32	0,74	4,34	0,006*	1-3, 2-3, 2-4
18	2,64	1,26	2,63	1,04	3,08	0,89	3,09	0,86	2,90	1,01	1,99	0,119	
19	2,45	0,96	2,30	1,03	2,43	0,96	2,56	0,88	2,44	0,95	0,38	0,767	

Öğretmenlerin yaşa göre değer eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler hakkındaki görüşlerinin analiz edildiği tablo 15'ten anlaşıldığı gibi madde 13 ve madde 17'de anlamlı farkın olduğu görülmektedir. Diğer maddelerde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Madde 13'e ilişkin bulgulara bakıldığında, yaşları 41 ve üzeri olan öğretmenlerin, yaşları 26–30 ve 31–35 olanlara göre değerlerle ilgili eğitsel oyun tekniğini daha çok kullandıkları görülmektedir.

Madde 17'ye ilişkin bulgulara bakıldığında, yaşları 41 ve üzeri olan öğretmenlerin, yaşları 31–35 olanlara göre değerlerle ilgili atasözlerinden, özlü sözlerden daha çok yararlandıkları görülmektedir. Yine madde 17'ye göre yaşları 36–40 olanların yaşları 26–30 ve 31–35 olanlara göre değerlerle ilgili atasözlerinden, özlü sözlerden daha çok yararlandıkları görülmektedir.

Tablo 15 incelendiğinde yaşları 41 ve üzeri olan öğretmenlerin değer eğitiminde daha çok yöntem ve teknikleri kullandıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin değer eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler maddelerinden alınan puanların cinsiyete göre bağımsız t-testi analiz sonuçları tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16: Değer Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	n	X	SS	t	p																																																																																					
M1	Kadın	61	2,85	0,95	-0,99	0,323																																																																																					
	Erkek	57	3,02	0,86			M2	Kadın	61	3,54	0,62	2,02	0,046*	Erkek	57	3,28	0,77	M3	Kadın	61	3,46	0,62	1,67	0,097	Erkek	57	3,25	0,76	M4	Kadın	61	3,07	0,85	0,41	0,683	Erkek	57	3,00	0,89	M5	Kadın	61	3,23	0,76	-0,25	0,8	Erkek	57	3,26	0,67	M6	Kadın	61	2,95	0,96	1,20	0,231	Erkek	57	2,74	0,97	M7	Kadın	61	3,05	0,94	0,51	0,614	Erkek	57	2,96	0,87	M8	Kadın	61	3,48	0,72	1,39	0,166	Erkek	57	3,28	0,80	M9	Kadın	61	3,08	0,82	0,81	0,422	Erkek
M2	Kadın	61	3,54	0,62	2,02	0,046*																																																																																					
	Erkek	57	3,28	0,77			M3	Kadın	61	3,46	0,62	1,67	0,097	Erkek	57	3,25	0,76	M4	Kadın	61	3,07	0,85	0,41	0,683	Erkek	57	3,00	0,89	M5	Kadın	61	3,23	0,76	-0,25	0,8	Erkek	57	3,26	0,67	M6	Kadın	61	2,95	0,96	1,20	0,231	Erkek	57	2,74	0,97	M7	Kadın	61	3,05	0,94	0,51	0,614	Erkek	57	2,96	0,87	M8	Kadın	61	3,48	0,72	1,39	0,166	Erkek	57	3,28	0,80	M9	Kadın	61	3,08	0,82	0,81	0,422	Erkek	57	2,95	0,99								
M3	Kadın	61	3,46	0,62	1,67	0,097																																																																																					
	Erkek	57	3,25	0,76			M4	Kadın	61	3,07	0,85	0,41	0,683	Erkek	57	3,00	0,89	M5	Kadın	61	3,23	0,76	-0,25	0,8	Erkek	57	3,26	0,67	M6	Kadın	61	2,95	0,96	1,20	0,231	Erkek	57	2,74	0,97	M7	Kadın	61	3,05	0,94	0,51	0,614	Erkek	57	2,96	0,87	M8	Kadın	61	3,48	0,72	1,39	0,166	Erkek	57	3,28	0,80	M9	Kadın	61	3,08	0,82	0,81	0,422	Erkek	57	2,95	0,99																			
M4	Kadın	61	3,07	0,85	0,41	0,683																																																																																					
	Erkek	57	3,00	0,89			M5	Kadın	61	3,23	0,76	-0,25	0,8	Erkek	57	3,26	0,67	M6	Kadın	61	2,95	0,96	1,20	0,231	Erkek	57	2,74	0,97	M7	Kadın	61	3,05	0,94	0,51	0,614	Erkek	57	2,96	0,87	M8	Kadın	61	3,48	0,72	1,39	0,166	Erkek	57	3,28	0,80	M9	Kadın	61	3,08	0,82	0,81	0,422	Erkek	57	2,95	0,99																														
M5	Kadın	61	3,23	0,76	-0,25	0,8																																																																																					
	Erkek	57	3,26	0,67			M6	Kadın	61	2,95	0,96	1,20	0,231	Erkek	57	2,74	0,97	M7	Kadın	61	3,05	0,94	0,51	0,614	Erkek	57	2,96	0,87	M8	Kadın	61	3,48	0,72	1,39	0,166	Erkek	57	3,28	0,80	M9	Kadın	61	3,08	0,82	0,81	0,422	Erkek	57	2,95	0,99																																									
M6	Kadın	61	2,95	0,96	1,20	0,231																																																																																					
	Erkek	57	2,74	0,97			M7	Kadın	61	3,05	0,94	0,51	0,614	Erkek	57	2,96	0,87	M8	Kadın	61	3,48	0,72	1,39	0,166	Erkek	57	3,28	0,80	M9	Kadın	61	3,08	0,82	0,81	0,422	Erkek	57	2,95	0,99																																																				
M7	Kadın	61	3,05	0,94	0,51	0,614																																																																																					
	Erkek	57	2,96	0,87			M8	Kadın	61	3,48	0,72	1,39	0,166	Erkek	57	3,28	0,80	M9	Kadın	61	3,08	0,82	0,81	0,422	Erkek	57	2,95	0,99																																																															
M8	Kadın	61	3,48	0,72	1,39	0,166																																																																																					
	Erkek	57	3,28	0,80			M9	Kadın	61	3,08	0,82	0,81	0,422	Erkek	57	2,95	0,99																																																																										
M9	Kadın	61	3,08	0,82	0,81	0,422																																																																																					
	Erkek	57	2,95	0,99																																																																																							

Tablo 16: Değer Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları (Devamı)

	Cinsiyet	n	X	SS	t	p
M10	Kadın	61	2,79	0,97	1,53	0,128
	Erkek	57	2,51	1,00		
M11	Kadın	61	3,00	0,98	1,10	0,273
	Erkek	57	2,81	0,91		
M12	Kadın	61	2,97	0,93	0,23	0,816
	Erkek	57	2,93	0,80		
M13	Kadın	61	3,07	0,83	1,07	0,287
	Erkek	57	2,89	0,90		
M14	Kadın	61	2,95	0,88	0,68	0,5
	Erkek	57	2,84	0,86		
M15	Kadın	61	3,23	0,74	0,52	0,603
	Erkek	57	3,16	0,75		
M16	Kadın	61	3,07	0,81	0,45	0,652
	Erkek	57	3,00	0,76		
M17	Kadın	61	3,30	0,76	-0,41	0,683
	Erkek	57	3,35	0,72		
M18	Kadın	61	2,87	1,06	-0,33	0,744
	Erkek	57	2,93	0,96		
M19	Kadın	61	2,34	0,96	-1,15	0,255
	Erkek	57	2,54	0,93		

*P<0,05

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre değer eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler hakkındaki görüşlerinin analiz edildiği tablo 16'dan anlaşıldığı gibi yalnızca 1 soruda anlamlı farklılık bulunmaktadır. Madde 2 'de (*Değer eğitiminde örnek olay yöntemini kullanırım*) kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre örnek olay yöntemini daha çok kullandıkları görülmektedir. Diğer sorularda cinsiyete göre maddeler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.4. IV. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Değer eğitimini uygulama şekli maddelerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular frekans tablosunda verilmiştir. Bu bulguların öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Öğretmenlerin değer eğitimini uygulama şekli maddelerine verdikleri cevaplara ait betimsel istatistikler tablo17'de verilmiştir.

Tablo 17: Öğretmenlerin Değer Eğitimini Uygulama Şekli Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait Betimsel İstatistikler

Değer Eğitimini Uygulama Şekli	Kesinlikle	Kesinlikle	Kesinlikle	Kesinlikle	X
	katılmıyorum(1)	katılmıyorum(2)	Katılıyorum (3)	katılmıyorum(4)	
1 Sadece Hayat Bilgisi/ Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimine yer verilmeli.	38	34	29	17	2,21
2 Sadece Türkçe dersinde değerler eğitimine yer verilmeli.	52	38	22	6	1,85
3 Sadece Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde değerler eğitimine yer verilmeli.	50	43	17	8	1,86
4 Sadece Serbest Etkinlik dersinde değerler eğitimine yer verilmeli.	46	46	17	9	1,91
5 Tüm derslerin ilk beş dakikasında değer eğitimine yer verilmeli.	20	29	35	34	2,70
6 Değer eğitimiyle ilgili yıllık, aylık planlar olmalı.	11	25	45	37	2,92
7 Değer eğitimini öğretmen gerekli gördüğü zaman vermeli.	14	19	51	34	2,86
8 Değer eğitimi okul ve okul dışında verilmeli.	13	20	38	47	3,01
9 Değer eğitimin okulda verilmesi yeterli.	19	48	26	25	2,48
10 Değerler eğitimi adında seçmeli ders olmalı.	16	29	42	31	2,75
11 Değer eğitimi adı altında zorunlu ders konulmalı.	22	34	34	28	2,58

Tablo 17’de öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun değerler eğitiminin sadece Hayat Bilgisi/ Sosyal Bilgiler dersinde, sadece Türkçe dersinde, sadece Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde ve sadece Serbest Etkinlik dersinde yer verilmesini istemedikleri görülmektedir. Bu bulgudan yola çıkarak öğretmenlerin değerler eğitimine sadece bir dersin içinde değinilmesini istemedikleri söylenebilir.

Öğretmenlerin çoğu değer eğitimine tüm derslerin ilk beş dakikasında yer verilebileceğini düşünmektedirler. Aynı zamanda azımsanmayacak kadar öğretmende değer eğitimine tüm derslerin ilk beş dakikasında yer verilmesi gerektiğine katılmamaktadır.

Öğretmenlerin büyük birçoğu değer eğitimiyle ilgili yıllık, aylık planlar olması gerektiğini düşünmektedirler. Aynı zamanda değer eğitimini öğretmen gerekli gördüğü zaman vermesi gerektiğini düşünmektedir. Bu bulgular doğrultusunda öğretmenlerin değerlerle ilgili bir aylık, yıllık plan olması gerektiğini ama bu planları kendilerinin belirlemesi gerektiğini düşündükleri söylenebilir. Öğretmenlerin çoğu değer eğitiminin okulda verilmesinin yeterli olmadığını, değer eğitiminin okul ve okul dışında verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu değerler eğitimi adında seçmeli ders olması gerektiğini belirtmişler. Aynı zamanda da değer eğitimi adı altında zorunlu ders olmasını da istediklerini belirtmişlerdir. Bu bulgular bize öğretmenlerin değer eğitimi

için sadece değerler konusunun işlendiği bir ders olmasını istediklerinin ama bunun seçmeli ders mi yoksa zorunlu ders mi olacağı konusunda bir karar veremediklerinin kanıtı olabilir

Öğretmenlerin değer eğitimi uygulama şekli maddelerine verdikleri cevapların kıdeme göre ANOVA karşılaştırma sonuçları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: Öğretmenlerin Değer Eğitimi Uygulama Şekli Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Mad.No	1-5 yıl N = 14 (1)		6-10 yıl N = 22 (2)		11-15 yıl N = 40 (3)		16-20 yıl N = 25 (4)		21 yıl ve üzeri N = 17 (5) (5)		Toplam N = 118 (6)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{x}_1	S ₁	\bar{x}_2	S ₂	\bar{x}_3	S ₃	\bar{x}_4	S ₄	\bar{x}_5	S ₅	\bar{x}_T	S _T			
	1	1,86	1,10	2,05	1,05	2,25	1,03	2,32	1,14	2,47	0,94	2,21			
2	1,64	0,84	1,73	0,83	1,75	0,95	2,00	0,96	2,18	0,81	1,85	0,90	1,14	0,34	
3	1,71	0,83	1,55	0,67	1,88	1,02	1,88	0,88	2,29	0,92	1,86	0,91	1,77	0,14	
4	1,86	0,77	1,95	0,95	1,73	0,88	1,84	0,80	2,41	1,12	1,91	0,92	1,80	0,135	
5	2,93	0,83	2,77	1,07	2,40	1,15	2,80	1,00	3,00	1,06	2,70	1,06	1,39	0,241	
6	3,07	0,83	3,14	0,83	2,73	1,06	2,72	0,98	3,24	0,75	2,92	0,95	1,58	0,185	
7	3,21	0,80	2,91	0,87	2,73	1,04	2,88	1,01	3,00	0,94	2,89	0,96	0,75	0,561	
8	3,00	1,11	3,05	1,00	2,83	1,08	3,36	0,81	2,88	0,99	3,01	1,01	1,17	0,327	
9	2,36	1,01	2,50	1,06	2,35	1,05	2,84	0,90	2,35	0,93	2,48	1,00	1,10	0,359	
10	2,86	0,95	3,00	0,98	2,63	0,95	2,80	1,00	2,53	1,18	2,75	1,00	0,76	0,554	
11	2,57	1,22	3,00	0,87	2,50	1,06	2,40	1,00	2,47	1,12	2,58	1,05	1,18	0,325	

Tablo 18 incelendiğinde öğretmenlerin kıdemlerine göre değer eğitiminin uygulama şekli hakkındaki görüşleri farklılık göstermemektedir. Her kıdemden öğretmenin değer eğitiminin uygulama şekli hakkındaki görüşleri paralellik göstermektedir.

Öğretmenlerin değer eğitimi uygulama şekli maddelerine verdikleri cevapların yaşa göre ANOVA karşılaştırma sonuçları Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19: Öğretmenlerin Değer Eğitiminin Uygulama Şekli Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Mad.No	26-30 yaş N = 22 (1)		31-35 yaş N = 27 (2)		36-40 yaş N = 37 (3)		41 yaş ve üzeri N = 32 (4)		Toplam N = 118 (5)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{x}_1	S ₁	\bar{x}_2	S ₂	\bar{x}_3	S ₃	\bar{x}_4	S ₄	\bar{x}_T	S _T			
	1	2,14	1,04	1,89	1,05	2,27	1,10	2,47	0,98	2,21			
2	1,82	0,85	1,56	0,85	1,89	1,02	2,06	0,80	1,85	0,90	1,61	0,191	
3	1,68	0,72	1,63	0,88	2,00	1,08	2,00	0,80	1,86	0,91	1,42	0,24	

Tablo 19: Öğretmenlerin Değer Eğitiminin Uygulama Şekli Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları (Devamı)

Mad.No	26-30 yaş N = 22 (1)		31-35 yaş N = 27 (2)		36-40 yaş N = 37 (3)		41 yaş ve üzeri N = 32 (4)		Toplam N = 118 (5)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{x}_1	S ₁	\bar{x}_2	S ₂	\bar{x}_3	S ₃	\bar{x}_4	S ₄	\bar{x}_T	S _T			
4	1,95	0,84	1,63	0,84	1,84	0,96	2,19	0,93	1,91	0,92	1,97	0,123	
5	2,73	0,98	2,56	1,09	2,70	1,13	2,81	1,06	2,70	1,06	0,28	0,837	
6	3,18	0,80	2,70	1,03	2,70	1,00	3,16	0,85	2,92	0,95	2,42	0,07	
7	3,05	0,90	2,81	0,88	2,84	1,14	2,91	0,86	2,89	0,96	0,28	0,838	
8	3,05	1,00	2,85	1,13	3,00	0,97	3,13	0,98	3,01	1,01	0,36	0,779	
9	2,68	0,95	2,26	1,06	2,35	1,01	2,69	0,97	2,48	1,00	1,41	0,244	
10	3,05	0,84	2,52	1,12	2,89	0,88	2,56	1,08	2,75	1,00	1,79	0,153	
11	2,95	0,95	2,33	1,18	2,59	0,96	2,50	1,08	2,58	1,05	1,52	0,214	

Öğretmenlerin yaşa göre değer eğitiminin uygulama şekli hakkındaki görüşlerinin analiz edildiği tablo 19'dan anlaşıldığı gibi değer eğitiminin uygulama şekli hakkındaki öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Değer eğitiminin uygulama şekli maddelerinden alınan puanların cinsiyete göre bağımsız t-testi analiz sonuçları tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20: Değer Eğitiminin Uygulama Şekli Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	n	X	SS	t	p
M1	Kadın	61	2,28	1,13	0,71	0,478
	Erkek	57	2,14	0,97		
M2	Kadın	61	1,87	0,90	0,27	0,791
	Erkek	57	1,82	0,91		
M3	Kadın	61	1,82	0,89	-0,45	0,656
	Erkek	57	1,89	0,94		
M4	Kadın	61	1,98	0,96	0,94	0,348
	Erkek	57	1,82	0,87		
M5	Kadın	61	2,85	1,03	1,58	0,116
	Erkek	57	2,54	1,09		
M6	Kadın	61	2,92	0,92	0,03	0,974
	Erkek	57	2,91	0,99		
M7	Kadın	61	2,93	0,93	0,52	0,603
	Erkek	57	2,84	1,00		
M8	Kadın	61	2,97	1,06	-0,46	0,648
	Erkek	57	3,05	0,95		
M9	Kadın	61	2,54	0,98	0,65	0,518
	Erkek	57	2,42	1,03		
M10	Kadın	61	2,75	0,96	0,09	0,926
	Erkek	57	2,74	1,04		
M11	Kadın	61	2,48	1,01	-1,08	0,282
	Erkek	57	2,68	1,09		

Tablo 20 incelendiğinde öğretmenlerin değer eğitiminin uygulama şekli hakkındaki maddelere verdikleri puanlar arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4.5. V. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Değer eğitiminde kullanılması gereken yöntem ve teknikler maddelerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular frekans tablosunda verilmiştir. Bu bulguların öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Öğretmenlerin değer eğitiminde kullanılması gereken yöntem ve teknikler maddelerine verdikleri cevaplara ait betimsel istatistikler tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait Betimsel İstatistikler

Değer Eğitiminde Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler	Kesinlikle katılmıyorum(1)	Katılmıyorum(2)	Katılıyorum (3)	Kesinlikle katılıyorum(4)	X
1 Değer eğitiminde anlatım yöntemini kullanılmalıdır.	3	18	67	30	3,05
2 Değer eğitiminde örnek olay yöntemini kullanılmalıdır.	4	8	73	33	3,14
3 Değer eğitiminde tartışma yöntemini kullanılmalıdır.	3	7	73	35	3,19
4 Değer eğitiminde biyografilerden faydalanılmalıdır.	3	6	73	36	3,20
5 Değer eğitiminde soru-cevap yöntemini kullanılmalıdır.	2	8	72	36	3,20
6 Değer eğitiminde gezi-gözlem yaptırılmalıdır.	1	12	68	37	3,19
7 Değer eğitiminde drama tekniğini kullanılmalıdır.	3	8	60	47	3,28
8 Değer eğitiminde empati kurdurulmalıdır.	2	7	57	52	3,35
9 Değer eğitiminde araştırma-inceleme yöntemi kullanılmalıdır.	2	6	61	49	3,33
10 Değer eğitiminde proje çalışması yaptırılmalıdır.	4	16	58	40	3,14
11 Değerlerle ilgili resim çizdirilmelidir.	2	12	62	42	3,22
12 Değer eğitimi ile ilgili film izletilmelidir.	2	7	62	47	3,31
13 Değer eğitiminde eğitsel oyunlar oynatılmalıdır.	3	7	60	48	3,30
14 Değer eğitimiyle ilgili şiir ve şarkılar öğretilmelidir.	4	8	63	43	3,23
15 Değer eğitimiyle ilgili yarım bırakılmış hikayeler tamamlatılmalıdır.	2	8	56	52	3,34
16 Değerlerle ilgili kitaplar okutulmalıdır.	2	8	59	49	3,31
17 Değer eğitiminde atasözlerinden, özlü sözlerden yararlanılmalıdır.	2	6	59	51	3,35
18 Değerlerle ilgili sınıf panosu oluşturulmalıdır.	3	12	56	47	3,25
19 Değerlerle ilgili yarışmalar yaptırılmalıdır.	4	13	66	35	3,12

Tablo 21 de öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu değerler eğitiminde anlatma, örnek olay, tartışma, soru-cevap, drama, araştırma inceleme, biyografi, gezi-gözlem, proje, eğitsel oyun, hikâye tamamlama yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Yine öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun değerler

eğitiminde yarışma yaptırmanın, resim çizdirmenin, film izletmenin, şiir ve şarkı öğretmenin, kitap okutmanın, sınıf panosu oluşturmanın, atasözlerinden ve özlü sözlerden yararlanmanın gerekli olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bulgulardan yola çıkarak öğretmenleri değer eğitiminde birçok yöntem ve tekniklerden faydalanılması gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin değer eğitiminde kullanılması gereken yöntem ve teknikler maddelerine verdikleri cevapların kıdeme göre ANOVA karşılaştırma sonuçları tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22: Öğretmenlerin Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Mad.No	1-5 yıl N = 14 (1)		6-10 yıl N = 22 (2)		11-15 yıl N = 40 (3)		16-20 yıl N = 25 (4)		21 yıl ve üzeri N = 17 (5)		Toplam N = 118 (6)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{X}_1	S ₁	\bar{X}_2	S ₂	\bar{X}_3	S ₃	\bar{X}_4	S ₄	\bar{X}_5	S ₅	\bar{X}_T	S _T			
1	2,86	0,77	3,00	0,69	3,00	0,82	3,20	0,65	3,18	0,53	3,05	0,71	0,73	0,571	
2	2,93	0,73	3,14	0,56	3,08	0,73	3,24	0,72	3,35	0,61	3,14	0,68	0,97	0,426	
3	2,93	0,62	3,00	0,62	3,25	0,67	3,20	0,71	3,47	0,51	3,19	0,65	1,96	0,106	
4	3,07	0,73	3,14	0,56	3,18	0,71	3,28	0,61	3,35	0,61	3,20	0,65	0,53	0,715	
5	3,00	0,55	3,00	0,76	3,20	0,65	3,40	0,58	3,35	0,49	3,20	0,63	1,81	0,132	
6	3,07	0,62	3,14	0,64	3,20	0,72	3,28	0,61	3,24	0,56	3,19	0,64	0,29	0,882	
7	3,21	0,80	3,05	0,79	3,30	0,69	3,28	0,68	3,59	0,51	3,28	0,70	1,49	0,209	
8	3,36	0,84	3,18	0,73	3,35	0,70	3,36	0,57	3,53	0,51	3,35	0,67	0,64	0,634	
9	3,14	0,66	3,32	0,57	3,40	0,67	3,40	0,58	3,24	0,83	3,33	0,65	0,55	0,696	
10	3,00	0,78	3,14	0,71	3,08	0,86	3,28	0,61	3,18	0,88	3,14	0,77	0,39	0,815	
11	3,14	0,53	3,18	0,73	3,10	0,84	3,28	0,54	3,53	0,51	3,22	0,69	1,26	0,289	
12	3,14	0,66	3,41	0,67	3,20	0,76	3,32	0,56	3,53	0,51	3,31	0,66	1,10	0,361	
13	3,07	0,83	3,32	0,65	3,23	0,77	3,40	0,58	3,47	0,62	3,30	0,70	0,88	0,479	
14	2,93	0,73	3,27	0,70	3,20	0,79	3,36	0,57	3,29	0,77	3,23	0,72	0,88	0,477	
15	3,07	0,47	3,41	0,67	3,25	0,81	3,40	0,65	3,59	0,51	3,34	0,68	1,40	0,237	
16	3,29	0,61	3,18	0,66	3,30	0,65	3,48	0,65	3,29	0,85	3,31	0,68	0,59	0,668	
17	2,93	0,62	3,32	0,72	3,33	0,66	3,56	0,58	3,47	0,62	3,35	0,66	2,34	0,05	1-3, 1-4, 1-5
18	3,14	0,77	3,05	0,84	3,30	0,79	3,32	0,69	3,35	0,49	3,25	0,74	0,67	0,614	
19	3,07	0,73	2,95	0,79	3,10	0,81	3,24	0,60	3,24	0,66	3,12	0,73	0,57	0,684	

Tablo 22 incelendiğinde öğretmenlerin kıdemlerine göre değer eğitiminde kullanılması gereken yöntem ve tekniklerle ilgili görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin görüşleri arasında kıdeme göre anlamlı farklılığın olduğu madde sadece 17. maddedir. Diğer maddelerde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Madde 17'ye ilişkin bulgulara bakıldığında, kıdemleri 11–15 yıl, 16–20 yıl ve 41 ve üzeri olan öğretmenlerin, kıdemleri 1–5 yıl olan öğretmenlere göre değerler eğitiminde atasözlerinden ve özlü sözlerden yararlanılmasına yönelik daha olumlu düşünmekte oldukları görülmektedir.

Öğretmenlerin değer eğitiminde kullanılması gereken yöntem ve teknikler maddelerine verdikleri cevapların yaşa göre ANOVA karşılaştırma sonuçları tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23: Öğretmenlerin Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Mad.No	26-30 yaş N = 22 (1)		31-35 yaş N = 27 (2)		36-40 yaş N = 37 (3)		41 yaş ve üzeri N = 32 (4)		Toplam N = 118 (5)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{x}_1	S ₁	\bar{x}_2	S ₂	\bar{x}_3	S ₃	\bar{x}_4	S ₄	\bar{x}_T	S _T			
1	3,09	0,61	2,85	0,86	3,08	0,76	3,16	0,57	3,05	0,71	0,98	0,407	
2	3,14	0,47	2,96	0,81	3,22	0,71	3,22	0,66	3,14	0,68	0,90	0,445	
3	3,05	0,49	3,04	0,71	3,30	0,66	3,28	0,68	3,19	0,65	1,41	0,244	
4	3,27	0,46	2,93	0,78	3,27	0,65	3,31	0,59	3,20	0,65	2,24	0,088	
5	3,14	0,56	2,89	0,80	3,38	0,55	3,31	0,54	3,20	0,63	3,80	0,012	2-3, 2-4
6	3,23	0,61	2,85	0,77	3,35	0,59	3,28	0,52	3,19	0,64	3,74	0,013	1-2, 2-3, 2-4
7	3,32	0,57	2,93	0,92	3,49	0,56	3,31	0,64	3,28	0,70	3,62	0,015	1-2, 2-3, 2-4
8	3,45	0,60	3,07	0,87	3,43	0,60	3,41	0,56	3,35	0,67	2,01	0,117	
9	3,32	0,57	3,19	0,79	3,43	0,55	3,34	0,70	3,33	0,65	0,75	0,527	
10	3,23	0,61	2,85	0,91	3,19	0,78	3,25	0,72	3,14	0,77	1,64	0,185	
11	3,27	0,63	3,00	0,78	3,27	0,73	3,31	0,59	3,22	0,69	1,21	0,31	
12	3,41	0,59	3,15	0,77	3,27	0,69	3,41	0,56	3,31	0,66	0,97	0,408	
13	3,32	0,57	3,11	0,89	3,32	0,67	3,41	0,61	3,30	0,70	0,93	0,429	
14	3,23	0,53	3,11	0,89	3,30	0,74	3,25	0,67	3,23	0,72	0,35	0,786	
15	3,36	0,49	3,19	0,83	3,35	0,72	3,44	0,62	3,34	0,68	0,69	0,561	
16	3,32	0,57	3,15	0,77	3,41	0,60	3,34	0,75	3,31	0,68	0,79	0,505	
17	3,27	0,46	3,11	0,89	3,41	0,60	3,53	0,57	3,35	0,66	2,25	0,086	
18	3,32	0,57	2,93	1,00	3,38	0,64	3,31	0,64	3,25	0,74	2,32	0,079	
19	3,14	0,64	2,85	0,91	3,24	0,72	3,19	0,59	3,12	0,73	1,69	0,173	

Öğretmenlerin yaşa göre değer eğitiminin de kullanılması gereken yöntem ve tekniklerle ilgili görüşlerinin analiz edildiği tablo 23'ten anlaşıldığı gibi madde 5,

madde 6 ve madde 7’de anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. Diğer maddelerde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Madde 5’e ilişkin bulgulara bakıldığında, yaşları 36–40 ve 41 yaş ve üstü olan öğretmenlerin, yaşları 31–35 olanlara göre değer eğitiminin uygulanmasında soru- cevap yönteminden faydalanılmasına yönelik daha olumlu düşüncükleri görülmektedir.

Madde 6’ya ilişkin bulgulara bakıldığında, yaşları 26–30, 36–40 ve 41 yaş ve üstü olan öğretmenlerin, yaşları 31–35 olanlara göre değer eğitiminin uygulanmasında gezi-gözlem tekniğinden faydalanılmasına yönelik daha olumlu düşüncükleri görülmektedir.

Madde 7’ye ilişkin bulgulara bakıldığında, yaşları 26–30, 36–40 ve 41 yaş ve üstü olan öğretmenlerin, yaşları 31–35 olanlara göre değer eğitiminin uygulanmasında drama tekniğinden faydalanılmasına yönelik daha olumlu düşüncükleri görülmektedir.

Kullanılması gereken yöntem ve teknikler maddelerinden alınan puanların cinsiyete göre bağımsız T-testi analiz sonuçları tablo 24’ te verilmiştir.

Tablo 24: Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	n	X	SS	t	p
M1	Kadın	61	3,05	0,67	-0,026	0,979
	Erkek	57	3,05	0,77		
M2	Kadın	61	3,21	0,58	1,138	0,258
	Erkek	57	3,07	0,78		
M3	Kadın	61	3,21	0,55	0,457	0,648
	Erkek	57	3,16	0,75		
M4	Kadın	61	3,25	0,60	0,736	0,463
	Erkek	57	3,16	0,70		
M5	Kadın	61	3,26	0,57	1,043	0,299
	Erkek	57	3,14	0,69		
M6	Kadın	61	3,20	0,65	0,031	0,975
	Erkek	57	3,19	0,64		
M7	Kadın	61	3,30	0,61	0,246	0,806
	Erkek	57	3,26	0,79		
M8	Kadın	61	3,38	0,64	0,494	0,623
	Erkek	57	3,32	0,71		
M9	Kadın	61	3,34	0,60	0,235	0,814
	Erkek	57	3,32	0,71		
M10	Kadın	61	3,15	0,68	0,172	0,864
	Erkek	57	3,12	0,87		

Tablo 24: Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları (Devamı)

	Cinsiyet	n	X	SS	t	p
M11	Kadın	61	3,18	0,67	-0,647	0,519
	Erkek	57	3,26	0,72		
M12	Kadın	61	3,30	0,67	-0,17	0,866
	Erkek	57	3,32	0,66		
M13	Kadın	61	3,23	0,67	-1,085	0,28
	Erkek	57	3,37	0,72		
M14	Kadın	61	3,25	0,67	0,265	0,791
	Erkek	57	3,21	0,77		
M15	Kadın	61	3,33	0,68	-0,182	0,856
	Erkek	57	3,35	0,69		
M16	Kadın	61	3,38	0,61	1,057	0,293
	Erkek	57	3,25	0,74		
M17	Kadın	61	3,31	0,59	-0,608	0,544
	Erkek	57	3,39	0,73		
M18	Kadın	61	3,26	0,63	0,248	0,805
	Erkek	57	3,23	0,85		
M19	Kadın	61	3,13	0,64	0,192	0,848
	Erkek	57	3,11	0,82		

*P<0,05

Tablo 24 incelendiğinde öğretmenlerin değer eğitiminde kullanılması gereken yöntem ve teknikler maddelerine verdikleri puanlar arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4.6. VI. Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Değer eğitiminde karşılaşılan zorluklar maddelerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgular frekans tablosunda verilmiştir. Bu bulguların öğretmenlerin kıdem, yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Öğretmenlerin değer eğitiminde karşılaşılan zorluklar maddelerine verdikleri cevaplara ait betimsel istatistikler tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Karşılaşılan Zorluklar maddelerine verdikleri cevaplara ait betimsel istatistikler

Değer Eğitiminde Karşılaşılan Zorluklar	Kesinlikle katılmıyorum(1) Katılmıyorum(2) Katılıyorum (3) Kesinlikle katılıyorum(4)				X
	1 Müfredat yoğun olduğu için değer eğitimine zaman kalmıyor.	7	27	53	
2 Sınıfların kalabalık olması değer eğitimini zorlaştırıyor.	11	30	53	24	2,76
3 Değerlerle ilgili materyal eksikliği değer eğitimini zorlaştırıyor.	7	28	57	26	2,86
4 Yapılan etkinlikler için ödenek ayrılmaması değer eğitimini zorlaştırıyor.	8	25	62	23	2,85
5 Ölçme ve değerlendirme kriterlerinin eksikliği değer eğitimini zorlaştırıyor.	9	24	57	28	2,88

Tablo 26: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Karşılaşılan Zorluklar maddelerine verdikleri cevaplara ait betimsel istatistikler (Devamı)

Değer Eğitiminde Karşılaşılan Zorluklar		Kesinlikle				X
		katılmıyorum(1)	Katılmıyorum(2)	Katılıyorum (3)	Kesinlikle katılıyorum(4)	
6	Okul dışı etkinliklerinde resmi işlemlerin çokluğu olumsuz etkiliyor.	3	20	60	35	3,08
7	Okulların fiziki şartlarının uygun olmayışı değer eğitimini zorlaştırıyor.	9	16	61	32	2,98
8	Değer eğitimiyle ilgili yıllık, aylık planın olmayışı zorlaştırıyor.	9	32	56	21	2,75
9	Ailelerin değerlere önem vermemeleri değer eğitimini zorlaştırıyor.	7	22	58	31	2,96
10	Ailelerin işbirlikçi olmamaları değer eğitimini zorlaştırıyor.	6	22	54	36	3,02
11	Sınav kaygısından dolayı değer eğitimine önem verilmiyor.	3	16	61	38	3,14
12	Çevrede olumsuz örneklerin çokluğu değer eğitimini olumsuz etkiliyor.	4	16	56	42	3,15
13	Kitle iletişim araçlarının oluşturduğu olumsuz örnekler değer eğitimini zorlaştırıyor.	11	18	49	40	3,00
14	Değer eğitimine okul yönetimi gerekli önemi vermiyor.	17	37	44	20	2,57

Tablo 25 incelendiğinde; okul dışı etkinliklerde resmi işlemlerin çokluğunu, okulların fiziki şartlarının uygun olmayışını, ailelerin değerlere önem vermemelerini ve işbirlikçi olmamalarını öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu değer eğitimi verirken karşılaştığı zorluklar olarak belirtmişlerdir. Yine sınav kaygısının, çevredeki ve kitle iletişim araçlarındaki olumsuz örneklerin değer eğitimini zorlaştırdığını belirtmişlerdir.

Tablo 25 incelendiğinde değer eğitiminde okul yönetiminin gerekli önemi vermemesinden kaynaklanan zorluklar olduğu öğretmenlerin çoğu tarafından belirtilmiştir. Aynı zaman da öğretmenlerin azımsanmayacak bu görüşe katılmamaktadır. Yine değer eğitimiyle ilgili yıllık, aylık planın olmayışı, ölçme ve değerlendirme kriterlerinin eksikliği, materyal eksikliği öğretmenlerin çoğunun değer eğitiminde karşılaştığı zorluklar arasındadır. Aynı zamanda yapılan etkinlikler için ödenek ayrılmaması, sınıfların kalabalık olması, müfredatın yoğun olması öğretmenlerin çoğunun değer eğitiminde karşılaştığı zorluklar arasındadır.

Öğretmenlerin değer eğitiminde karşılaşılan zorluklar maddelerine verdikleri cevapların kідeme göre ANOVA karşılaştırma sonuçları tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26: Öğretmenlerin Karşılaşılan Zorluklar Maddelerine Verdikleri Cevapların Kıdeme Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Mad.No	1-5 yıl N = 14 (1)		6-10 yıl N = 22 (2)		11-15 yıl N = 40 (3)		16-20 yıl N = 25 (4)		21 yıl ve üzeri N = 17 (5)		Toplam N = 118 (6)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{X}_1	S ₁	\bar{X}_2	S ₂	\bar{X}_3	S ₃	\bar{X}_4	S ₄	\bar{X}_5	S ₅	\bar{X}_T	S _T			
	1	3,00	0,88	2,77	0,97	3,08	0,73	2,76	0,78	2,88	1,05	2,92			
2	3,14	0,86	2,73	0,98	2,73	0,91	2,64	0,76	2,76	0,90	2,76	0,88	0,79	0,534	
3	3,07	1,00	2,95	0,84	2,65	0,80	2,88	0,67	3,06	0,90	2,86	0,83	1,21	0,313	
4	3,36	0,84	3,00	0,82	2,65	0,70	2,72	0,79	2,88	0,93	2,85	0,81	2,44	0,05	1-3, 1-4
5	3,00	0,88	3,14	0,77	2,73	0,78	2,84	0,90	2,88	1,05	2,88	0,86	0,89	0,47	
6	3,07	0,92	3,23	0,81	2,90	0,67	3,12	0,78	3,24	0,66	3,08	0,75	0,98	0,422	
7	3,07	1,07	2,77	0,92	2,90	0,74	3,24	0,78	3,00	0,87	2,98	0,85	1,05	0,384	
8	2,79	0,80	2,82	0,85	2,70	0,82	2,72	0,84	2,82	0,95	2,75	0,84	0,12	0,977	
9	2,93	0,83	3,00	0,87	2,75	0,84	3,08	0,81	3,24	0,75	2,96	0,83	1,26	0,288	
10	2,79	0,97	3,00	0,98	2,93	0,80	3,20	0,82	3,18	0,64	3,02	0,84	0,84	0,503	
11	2,93	0,83	3,18	0,73	3,18	0,75	3,12	0,78	3,18	0,64	3,14	0,74	0,33	0,855	
12	3,07	0,83	3,32	0,78	3,00	0,82	3,16	0,80	3,35	0,61	3,15	0,78	0,95	0,44	
13	2,71	1,07	3,14	0,99	2,95	0,88	3,00	0,96	3,18	0,88	3,00	0,93	0,62	0,651	
14	2,36	0,84	2,59	0,96	2,63	0,95	2,44	1,00	2,76	0,90	2,57	0,94	0,51	0,727	

Tablo 26 incelendiğinde öğretmenlerin kıdemlerine göre değer eğitiminin de karşılaşılan zorluklarla ilgili görüşleri farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin görüşleri arasında kıdeme göre anlamlı farklılığın olduğu madde sadece 4. maddedir. Diğer maddelerde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Madde 4'te kıdemleri 1-5 yıl olan öğretmenlerin, kıdemleri 11-15 yıl ve 21 ve üzeri olan öğretmenlere göre “*Yapılan etkinlikler için ödenek ayrılmaması değer eğitimi zorlaştırıyor.*” maddesine daha çok katıldıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin değer eğitiminde karşılaşılan zorluklar maddelerine verdikleri cevapların yaşa göre ANOVA karşılaştırma sonuçları Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27: Öğretmenlerin Karşılaşılan Zorluklar Maddelerine Verdikleri Cevapların Yaşa Göre ANOVA Karşılaştırma Sonuçları

Mad.No	26-30 yaş N = 22 (1)		31-35 yaş N = 27 (2)		36-40 yaş N = 37 (3)		41 yaş ve üzeri N = 32 (4)		Toplam N = 118 (5)		F	P	Fark Olan Gruplar (LSD)
	\bar{x}_1	S ₁	\bar{x}_2	S ₂	\bar{x}_3	S ₃	\bar{x}_4	S ₄	\bar{x}_T	S _T			
1	3,00	0,76	2,81	0,96	3,00	0,71	2,84	0,99	2,92	0,85	0,39	0,762	
2	3,05	0,72	2,67	1,04	2,68	0,88	2,75	0,84	2,76	0,88	0,98	0,406	
3	3,09	0,75	2,89	0,97	2,76	0,72	2,81	0,86	2,86	0,83	0,81	0,493	
4	3,32	0,65	2,85	0,91	2,73	0,65	2,66	0,90	2,85	0,81	3,53	0,017	1-2, 1-3, 1-4
5	3,09	0,68	2,85	1,03	2,97	0,64	2,66	1,00	2,88	0,86	1,33	0,268	
6	3,23	0,75	3,07	0,92	2,97	0,55	3,09	0,82	3,08	0,75	0,53	0,665	
7	3,05	0,95	2,70	0,91	3,08	0,64	3,06	0,91	2,98	0,85	1,29	0,282	
8	2,86	0,71	2,63	1,01	2,86	0,67	2,66	0,94	2,75	0,84	0,68	0,565	
9	3,05	0,84	2,78	0,89	3,05	0,74	2,94	0,88	2,96	0,83	0,67	0,572	
10	3,00	0,98	2,85	0,95	3,05	0,74	3,13	0,75	3,02	0,84	0,55	0,65	
11	3,18	0,66	3,07	0,92	3,24	0,60	3,03	0,78	3,14	0,74	0,56	0,643	
12	3,27	0,70	3,07	0,92	3,19	0,74	3,09	0,78	3,15	0,78	0,35	0,792	
13	3,05	1,00	2,78	1,01	3,00	0,88	3,16	0,88	3,00	0,93	0,82	0,484	
14	2,64	0,85	2,52	0,94	2,46	1,04	2,69	0,90	2,57	0,94	0,40	0,756	

Öğretmenlerin yaşa göre değer eğitimin de karşılaşılan zorluklarla ilgili görüşlerinin analiz edildiği tablo 27'den anlaşıldığı gibi madde 4'te anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Diğer maddelerde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Madde 4'e ilişkin bulgular incelendiğinde, yaşları 26–30 olan öğretmenlerin, yaşları 31–35, 36–37, 41 ve üstü olanlara göre madde 4'e daha çok katıldıkları görülmektedir. Bulgular doğrultusunda yaşları 26–30 olan öğretmenlerin değer eğitimindeki etkiniler için ödenek ayrılmasını diğer öğretmenlere göre daha çok yaşadıkları bir sıkıntı olduğunu belirtmişlerdir.

Karşılaşılan zorluklar maddelerinden alınan puanların cinsiyete göre bağımsız t-testi analiz sonuçları tablo 28' de verilmiştir.

Tablo 28: Karşılaşılan Zorluklar Maddelerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız T-Testi Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	n	X	SS	t	p
M1	Kadın	61	2,87	0,81	-0,61	0,543
	Erkek	57	2,96	0,91		
M2	Kadın	61	2,79	0,86	0,31	0,76
	Erkek	57	2,74	0,92		
M3	Kadın	61	2,92	0,71	0,72	0,472
	Erkek	57	2,81	0,93		
M4	Kadın	61	2,82	0,76	-0,38	0,703
	Erkek	57	2,88	0,87		
M5	Kadın	61	2,69	0,87	-2,58	0,011*
	Erkek	57	3,09	0,81		
M6	Kadın	61	3,10	0,70	0,33	0,743
	Erkek	57	3,05	0,81		
M7	Kadın	61	3,08	0,76	1,32	0,191
	Erkek	57	2,88	0,93		
M8	Kadın	61	2,79	0,71	0,43	0,666
	Erkek	57	2,72	0,96		
M9	Kadın	61	2,97	0,80	0,13	0,898
	Erkek	57	2,95	0,87		
M10	Kadın	61	3,07	0,73	0,65	0,516
	Erkek	57	2,96	0,94		
M11	Kadın	61	3,16	0,61	0,43	0,672
	Erkek	57	3,11	0,86		
M12	Kadın	61	3,25	0,67	1,35	0,18
	Erkek	57	3,05	0,87		
M13	Kadın	61	3,13	0,78	1,57	0,119
	Erkek	57	2,86	1,06		
M14	Kadın	61	2,66	0,89	1,05	0,294
	Erkek	57	2,47	0,98		

*P<0,05

Tablo 28 incelendiğinde öğretmenlerin değer eğitiminde karşılaşılan zorluklar hakkındaki maddelere verdikleri puanlar arasında sadece madde 5'te cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Madde 5'e (*Ölçme ve değerlendirme kriterlerinin eksikliği değer eğitimini zorlaştırıyor.*) erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Diğer sorularda cinsiyete göre maddeler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ TARTISMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma ile öğretmenlerin değer eğitimiyle ilgili okullardaki mevcut durumun tespiti, değer eğitiminde hangi yöntem ve tekniklerin kullanıldığı ve kullanılması gerektiği, değer eğitiminin nasıl işlenmesi gerektiği ile ilgili olan maddelerin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen verilerin istatistiksel analizleri sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

5.1.1. I. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt amacında öğretmenlerin okullarda değer eğitiminin işleniş şekli hakkındaki görüşleri incelenmiş ve ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Türk Milli Eğitim Sistemi içerisindeki eğitim programlarının ünite kazanımlarında bilişsel kazanımların yeri, duyuşsal ve psikomotor kazanımlardan daha fazladır. Genellikle duyuşsal davranışlar ünite konularının içerisine serpiştirilerek verilmeye çalışılmıştır. Bu duyuşsal kazanımlar ise ağırlıklı olarak değerleri içermektedir. Ünite içerisindeki bazı konularda sevgi, yardımlaşma, dayanışma, hoşgörü gibi değerlere değinilmiş ya da sezdirilmeye çalışılmıştır. (MEB, 2009). Değerler eğitimi genellikle Hayat Bilgisi/Sosyal Bilgiler, Türkçe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Serbest Etkinlik derslerinde verilmektedir. Can (2008), Arslan Parlak (2011), İçbay, Temiz ve Kiraz (2007), Arsal (2007), Yaşar ve Çengelci (2012), Mısırlı, Erdoğan ve Temiz (2007), Baydar (2009) yaptıkları çalışmalar araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Ayrıca Türkçe dersinde değerlerden daha çok bayan öğretmenler bahsetmektedir. Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin müfredatının birçok yerinde direk ya da dolaylı olarak değerlerden bahsedilmesi değer eğitiminin bu derslerde daha çok işleniyor olmasının nedeni olabilir (MEB, 2009). Ayrıca Serbest Etkinlik dersinde öğretmenlerin, bilişsel davranışları öğretmekle sınırlanmadığı, duyuşsal davranışları öğretebileceği bir zaman diliminin olması da bu derste değerlerden bahsetmelerini sağlamış olabilir (Gün, 2013; Çepni vd., 2013).

Öğretmenler her zaman olmasa da her dersin ilk beş dakikasında değerlerden bahsetmektedirler. Ayrıca kıdemleri 21 ve üzeri olanlar ile yaşları 41 ve üzeri olan öğretmenler, her dersin ilk beş dakikasında değerlerden daha çok bahsetmektedirler. İnsanlar tecrübe ederek zamanla doğruyu yanlış, iyiyi kötüyü ayırt etme becerisini geliştirirler. Bu nedenle yaş ilerledikçe insanlar tecrübelerinden edindikleri dersleri daha tecrübesiz daha genç insanlara nasihat ve öğütler ederek verirler ve onların hataya düşmelerini engellemeye çalışırlar. Bu durum kıdemleri ve yaşları ileri olan öğretmenlerin değerler üzerinde daha çok durmalarının sebebi olabilir.

Öğretmenlerin birçoğu değer eğitimiyle ilgili genellikle aylık, yıllık planlar yapmaktadırlar. Ayrıca yaşları 41 ve üzeri olan öğretmenler, değer eğitimiyle ilgili daha fazla, kıdemleri 1-5 olanlar ise daha az yıllık, aylık planlar yapmaktadırlar. Yaşları daha ileri olan öğretmenlerin değer eğitimiyle ilgili daha çok plan yapmaları önceki yıllarda dersler için ünitelendirilmiş yıllık planları öğretmenlerin kendilerinin hazırlamasından kaynaklanıyor olabilir. Kıdemleri az olan öğretmenlerin ise plan yapmamalarının nedeni ders planlarını genel şablonlarla, hazır bir şekilde elde etmelerinden ve kendilerinin aylık, yıllık plan oluşturma tecrübelerinin olmamasından kaynaklanıyor olabilir. Lewis (2007) öğretmenlerin planlama ve değerlendirme için daha fazla zaman ayırmaları gerektiğini belirterek değer eğitimi için plan yapmanın gerekliliğine, önemine değiniyor.

Öğretmenlerin her zaman olmasa da sadece müfredattaki kadarıyla değerlerden bahsettikleri görülmektedir. Ayrıca değerlere değinmeleri gerektiğini düşündüğü zamanlarda değerlere değinmektedirler. Tokdemir'de (2007) öğretmenlerin, değerlerin eğitimin bir parçası olduğunu düşündüklerini ve derslerde çeşitli değerleri kazandırmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Buradan öğretmenlerin değer eğitiminde müfredatla kendini sınırlamadığı, gerekli gördüğü zamanlarda değer eğitimi verdikleri görülmektedir.

5.1.2. II. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma

Arslan Parlak (2011), öğrencilerin ahlaki gelişimlerine katkı sağlayacağı düşünülen konuların ders müfredatında uygun bir şekilde verildiğini belirtmiştir. Öğretmenler, değer eğitimine müfredatta yeterince yer verildiğini, değer eğitiminin uygulanmasında sınıf mevcudunun yeterli olduğunu düşünmektedirler. Değer eğitimi için yeterince süre ayrılmadığı, değerlerle ilgili yeteri kadar kaynak ve materyalin

olmadığı, değer eğitiminin nasıl uygulanacağını açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmediği ve değer eğitimine yönelik yeterli sayıda ölçme ve değerlendirme kriterlerinin olmadığı görülmektedir. Tüm bu olumsuzluklar düşünüldüğünde öğretmenlerin değerlerle ilgili nitelikli bir eğitim vermeleri oldukça zor olduğu anlaşılmaktadır. Değerlerden müfredatta bahsedilmesi tek başına yeterli değildir. Diğer koşullarında sağlanması gerekmektedir. Aksi takdirde sadece görünürde, kâğıt üstünde değer eğitiminin yapılmasının önüne geçilmesi zor olacaktır.

Öğretmenler okullardaki mevcut durumla geçmiştekini kıyasladıklarında eğitimin geçmişe nazaran daha yeterli daha iyi olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca böyle düşünerek daha olumlu bir bakış açısına sahip olurlar. Öğretmenlerden kıdemleri 21 ve üzeri olanlar ile yaşları 41 ve üzeri olanların değer eğitiminin yeterliliğine genel olarak daha olumlu baktıkları görülmektedir. Bu durum yaşları ileri olan öğretmenlerin değer eğitiminin geçmişe nazaran daha iyi şartlarda olduğunu düşünmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

5.1.3.III. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğretmenlerin değer eğitiminde kullanmış oldukları yöntem ve teknikler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 29: Öğretmenlerin Değer Eğitiminde Kullanmış Oldukları Yöntem ve Teknikler

<ul style="list-style-type: none"> • Örnek Olay • Tartışma • Empati Kurdurma • Atasözleri ve Özlü Sözler • Kitaplar Okutma • Yarışmalar Düzenleme • Biyografilerden Yararlanma • Şiir ve Şarkılar Öğretme • Yarım Hikâyeyi Tamamlama 	<ul style="list-style-type: none"> • Anlatım • Soru-Cevap • Gezi-Gözlem • Drama • Araştırma-İnceleme • Proje • Resim Çizdirme • Filim İzletme • Eğitsel Oyunlar Oynatma
---	--

Değer eğitiminin uygun yöntem ve tekniklerle yapılması öğrencilerin ilgi düzeylerini artırır, öğrencilerin değerlere yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirir. Bu nedenle değer eğitiminde yöntem ve tekniklerden yararlanılmalıdır. Araştırmaya göre öğretmenler, değer eğitiminde genellikle örnek olay, tartışma, empati kurdurma, atasözleri ve özlü sözler kullanmaktadırlar. Değer eğitiminde örnek olay yöntemini daha çok bayan öğretmenler kullanmaktadır. Öğretmenler, değer eğitiminde anlatım, soru-cevap, gezi-gözlem, drama, araştırma-inceleme, proje, resim çizdirme, film izletme, eğitsel oyunlar oynatma, şiir ve şarkılar öğretme, yarım bir hikâyeyi tamamlatma, kitaplar okutma, yarışmalar düzenleme, biyografilerden yararlanma yöntem ve tekniklerini kullanmaktadırlar. Can (2008) yaptığı araştırmada bu sonuçları destekler niteliktedir.

Kıdemleri 21 yıl ve üzeri olan öğretmenler ile yaşları 41 ve üzeri olanların değer eğitiminde yöntem ve teknikleri daha çok kullandıkları, kıdemleri 1-5 yıl olanların ise yöntem ve teknikleri (resim çizdirme hariç) çok kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum kıdemleri az olan öğretmenlerin değer eğitimi için gerekli koşulların olmadığına ilişkin düşünceleri nedeniyle olabilir. Ayrıca tecrübelerinin az olmasından da kaynaklanabilir.

5.1.4.IV. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada öğretmenlerin, değer eğitimine sadece Hayat Bilgisi/ Sosyal Bilgiler dersinde, sadece Türkçe dersinde, sadece Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde ve sadece Serbest Etkinlik dersinde yer verilmemesini belirtmektedirler. Buradan öğretmenlerin değer eğitiminin sadece bir ders müfredatının içerisinde verilmesini istemedikleri anlaşılmaktadır.

Değer eğitimine tüm derslerin ilk beş dakikasında yer verilebileceği gibi değerler eğitimi adında seçmeli ders ya da zorunlu dersinde konulabileceği belirlenmiştir. Sadece değer eğitimi için ayrılmış zaman diliminin olması gereklidir. Öğretmenler ders müfredatının yoğunluğu nedeniyle müfredat içerisindeki değerlere gerektiği kadar değinmemektedirler. Öğrencilerin başarısı dolayısıyla öğretmenin başarısı bilişsel davranışlarla ölçülmektedir. Bunun sonucunda oluşan birçok kaygı ve beklenti nedeniyle öğretmenler, önce bilişsel davranışları öğretmeye yönelik içsel ve dışsal baskıya maruz kalmaktadırlar. Bu nedenle sadece değerlerin işlendiği bir dersin olması öğretmenlere, değer eğitimi vermesi açısından kolaylık sağlayacaktır.

Bu araştırmaya göre öğretmenlerin değer eğitimiyle ilgili kapsamlı ve düzenli çalışmaların yapılmasını istedikleri görülmektedir.

Bir içten verim almak isteniyorsa planlanarak yapılması gerekir. Gelişi güzel, plansız yapılan çalışmalarda daha çok emek, zaman ve masraf harcanmasına karşılık daha az verim alınır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin değer eğitiminde yıllık, aylık planlar olması gerektiği şeklindeki düşüncelerinin yanında gerekli gördükleri zamanlarda değerler eğitimi vermesi gerektiği düşüncesini de savundukları ortaya çıkmıştır. Buna göre öğretmenlerin değerlerle ilgili kendilerinin belirlediği bir aylık, yıllık plan olmasını istedikleri sonucuna ulaşılabilir. Değerler eğitimi ile ilgili okullarda planlar yapılması, yöntem ve tekniklerin kullanılması verimli bir değer eğitimi için tam manasıyla yeterli olmayacaktır. Okulun değer eğitimini öğrencilerin yaşamını şekillendiren, etkileyen diğer etkenlerle birlikte yürütmesi gerekmektedir.

Çalışmada değer eğitiminin sadece okulda değil, okul dışında da vrilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Yaşar ve engelci (2012) ile Whitney'in (1986) yaptıkları araştırma bu sonucu desteklemektedir. Öğrenci okulda öğrendiği değerin aile ya da evre tarafından kıymetli olarak görülmediğini fark ettiğinde o değeri benimsemede sıkıntı yaşayacaktır. Bu nedenle verilen değerlerin içselleştirilmesi için okulun, ailenin, sosyal medyanın ve çevrenin işbirliği içerisinde olması gerekir.

5.1.5.V. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya göre değer eğitiminde örnek olay, tartışma, empati kurdurma, atasözleri ve zl sözler, anlatım, soru-cevap, gezi-gözlem, drama, araştırma-inceleme, proje, resim çizdirme, filim izletme, eğitsel oyunlar oynatma, şiir ve şarkılar öğretme, yarım bir hikâyeyi tamamlatma, kitaplar okutma, yarışmalar düzenleme, biyografilerden yararlanma yöntem ve tekniklerini kullanılmalıdır. Öğretmenlerin değer eğitiminde birçok yöntem ve tekniklerden faydalanılması gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Whitney (1986) ve Akyol (2010) yaptıkları çalışmalar araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Kıdemleri 21 yıl ve üzeri olan ile yaşları 41 ve üzeri olan öğretmenlerin değer eğitimi için yöntem ve tekniklerin kullanılmasına yönelik daha olumlu düşündükleri, yaşları 31–35 olanların ise daha olumsuz düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.6.VI. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma

Değerler, insan kişiliğinin ve toplum kültürünün şekillenmesinde oldukça önemlidir. Bu kadar önemli olan değerlerin kazandırılması için öğretmenlere kolaylıklar sağlanmalıdır. Değer eğitiminin önündeki sıkıntılarla uğraşmaktan yorulan öğretmenler kaliteli bir eğitim vermekten vazgeçebilirler. Değer eğitiminin önündeki engeller kaldırılmalı ya da en aza indirilmelidir. Bu araştırmada okul dışı etkinliklerde resmi işlemlerin çokluğu, materyal eksikliği, etkinlikler için ödenek ayrılmaması, müfredatın yoğun olması, okulların fiziki şartlarının uygun olmayışı, sınıfların kalabalık olması, sınav kaygısı, çevredeki olumsuz örnekler öğretmenlerin değer eğitiminin de karşılaştıkları zorluklardan olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Günümüzde kitle iletişim araçları ve medyanın değerleri etkilediği görülmektedir. Yapılan bu çalışmada kitle iletişim araçlarındaki olumsuz örneklerin öğretmenlerin değer eğitiminin de karşılaştıkları zorluklardan olduğu görülmektedir. Kurtde Fidan (2009) yaptığı çalışmada öğretmenlerin, okulun ve öğretmenin değer eğitimi üzerindeki etkisini medyanın azalttığı yönündeki görüşlerini belirtmiştir.

Değer eğitiminde okul yöneticilerinin donanımlı olması, iletişime açık olması ve toplum kültürünü bilmesi önemlidir. Lee Haris(1991) yaptığı çalışmada, değer eğitiminin başarısında yönetimin liderliğinin etkili olduğunu belirtmiştir. Araştırmada okul yönetiminin değerler eğitimine gerekli önemi vermediği ve bununla öğretmenlerin değer eğitiminin de karşılaştıkları zorluklardan olduğu belirlenmiştir. Boydak Özan'da (2009) çalışmasında okul yöneticilerinin duyuşsal düzeydeki davranışları kazandırmak için yeterli sayıda etkinlikler düzenlemediği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada değer eğitimiyle ilgili yıllık, aylık planın olmayışı eğitimde karşılaşılan zorluklardan olduğu sonucuna ulaşmıştır. Lewis (2007) yaptığı araştırmada öğretmenlerin planlama ve değerlendirme için daha fazla zaman ayırmaları gerektiğini belirtmiştir. Ailelerin değerlere önem vermemesi ve işbirliğine açık olmamalarından dolayı öğretmenler sıkıntılar yaşamaktadırlar. Akbaş'ta (2004) değer eğitiminde okul ve aile arasında iş birliğinin olmadığını belirtmiştir.

Ölçme ve değerlendirme eksik yapılırsa yapılan değer eğitiminin sonuçları tespit edilemez dolayısıyla pekiştirilmesi ya da düzeltilmesi gereken durumlar için geri dönütler verilemez. Bunun sonucunda yanlış ve eksik öğrenmelerin tamamlanması ve düzeltilmesi sağlanamaz. Değerlerin eksik ya da yanlış öğrenilmesi birey açısından, toplum açısından telafisi zor durumlara neden olabilir. Değerlerle ilgili öğretim çalışmalarının programlarda yer almasına karşın değerlerin planlı bir biçimde kazandırılması, kazandırılıp kazandırılmadığının ölçülmesi durumu ise öğretim programlarında yok denecek kadar az yer almaktadır. Çalışmada değer eğitiminde ölçme ve değerlendirme kriterlerinin eksikliğinden dolayı öğretmenlerin, zorluklarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim programında bilişsel kazanımların kazandırılıp kazandırılmadığı sürekli ölçülüp değerlendirilirken duyuşsal kazanımların, değerlerin kazanılıp kazanılmadığı yeterince ölçülmediği ve değerlendirilmediği görülmektedir(MEB, 2009). Bu nedenle duyuşsal kazanımların müfredatta sayısının artırılması, yeterince ölçülme ve değerlendirme materyallerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Sönmez (1992) yaptığı çalışmada öğretmenlerin değer eğitimi değerlendirme etkinliklerinde yetersiz kaldıklarını saptamıştır.

5.2. Öneriler

Araştırmanın önerileri iki başlık altında verilmektedir. Bunlardan birisi araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler, ikincisi ise benzer bir konuda yapılabilecek araştırmalar için diğer araştırmacılara yönelik önerilerdir.

5.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler

- İlgili makamlar değer eğitimiyle alakalı aylık, yıllık planlar oluşturulmalı ve planda esneklik payı da olmalıdır. Çünkü toplumsal değerlerde farklılıklar olabilir ve buna yönelik değişiklikler yapılması gerekebilir.
- Okulda sadece değer eğitimine yönelik bir ders oluşturulabilir.
- Değerlerle ilgili yeteri kadar kaynak ve materyal temin edilmelidir
- Değer eğitiminin nasıl uygulanacağını açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmelidir. Değer eğitimine yönelik yeterli sayıda ölçme ve değerlendirme kriterleri oluşturulmalıdır.

- Değer eğitimi okul, aile, çevre işbirliği içerisinde yürütülmelidir.
- Değer eğitiminde okul yöneticileri aktif ve işbirliği içerisinde olmalıdır.
- Kitle iletişim araçlarındaki değerlere yönelik olumsuz örnekler en aza indirilmelidir. Öğrenciler, kitle iletişim araçlarını kullanırken kontrol edilmelidir.
- Okul dışı etkinliklerdeki resmi işlemler azaltılmalıdır.
- Değer eğitiminin uygulanması için okullarda uygun fiziki şartlar oluşturulmalıdır.
- Okul başarısının belirlenmesinde ve sınavlarda bilişsel alan kadar duyuşsal alana da yer verilmelidir.
- Değer eğitiminde çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Okulda sadece değer eğitime yönelik bir dersin gerekliliği üzerine araştırma yapılabilir.
- Değer eğitiminin uygulanması için okullarda uygun fiziki şartların olup olmadığı araştırılabilir.
- Kitle iletişim araçlarındaki değerlere etkisi incelenebilir.
- Değer eğitiminin okul, aile, çevre işbirliği içerisinde yürütülmesinin önemi araştırılabilir.
- Değer eğitiminde aylık, yıllık planın yeri ve önemi araştırılabilir.
- Değer eğitiminde uygulanabilecek ölçme ve değerlendirme kriterlerine yönelik çalışma yapılabilir.
- Değerler eğitiminde yöntem ve tekniklerin etkililiğine ilişkin uygulama çalışması yapılabilir.
- Öğrencilerin değerlerle ilgili görüş ve düşünceleri araştırılabilir.
- Ailelerin değer eğitimini nasıl uyguladıkları araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, S., Baysal, Z. N. ve Korucu, S. (2005). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Olumsuz Davranışlara Gösterdikleri Tepkilerin Karakter Eğitimi ve 2005 İlköğretim Programı Açısından Değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 7-18.
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Dyuşsal Amaçlarının İlköğretim II.Kademede Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Arends, R. I.(1998). Learning to Teach. Usa: McGraw Hill Companies. <http://ebookbrowse.net/ar/arends-r-i-learning-to-teach-pdf> (Erişim Tarihi: 22.01.2013).
- Arsal, Z.(2007). The values and objectives of elementary school curriculum in Turkey. *International Conference Education and Values in The Balkan Countries*,7, 183-189.
- Arslan Parlak, E.(2011). *Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Müfredatında Ahlak ve Değerler Eğitimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, B. (1997). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Aydın, M. (2003). Gençliğin Değer Algısı: Konya örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 121-144.
- Balcı, B. (2004). *Milli Eğitime Bağlı Meslek Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin İş Tatmini*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Başaran, F. (2004). *Geçiş Döneminde Türkiye: Değişim, Gelişim, Tutumlar ve Değerler*. Ankara: Türk Psikologları Derneği Yayınları.
- Baydar, P. (2009). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Sorunların Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bulach, C. R. (2002). "Implementing a Character Education Curriculum and Assessing Its Impact". *The Clearing House*. 76(2), 79-83
- Boydak Özcan, M. (2009). Öğrenim Görülen Okul Türüne Göre Yöneticilerin Öğrencilere Değer Kazandırma Davranışları. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırma ve Uygulama Merkezi (DAUM) Dergisi*, 8 (1) :55-62
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Canatan, K.(2004) "Avrupa Birliği Ülkelerinde Değerler Yönelimi", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(7-8), 41-63.
- Cüceloğlu, D. (2001). *Anlamlı ve Coşkulu Bir Yaşam İçin Savaşçı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çepni, S., Ürey, M. ve Yıldız, C.(2013). "Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersi Kapsamında Geliştirilen Disiplinler Arası Okul Bahçesi Programının Öğrencilerin Bazı Matematik Kazanımları Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi", *Türk Fen Eğitimi Dergisi*,3,37-58.
- Çiftçi, N. (2003). Kohlberg'in Bilişsel Ahlak Gelişimi Teorisi: Ahlak ve Demokrasi Eğitimi: Ahlak ve demokrasi eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 43–77.
- Damon, W. (2002) *Bringing in a New Era in Character Education*. Stanford, CA: Hoover Institution Press. <http://www.hoover.org/publications/books/2993036.html> (Erişim Tarihi:06.05.2012)

- Dilmaç, B.(1999). *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, İ. (2004). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Ekşi, A. (2006) *Orta Öğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 9. sınıf Ders Kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Doğanay, A. ve Sarı, M. (2004) İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Temel Demokratik Değerlerin Kazandırılma Düzeyi ve Bu Değerlerin Kazandırılması Sürecinde Açık ve Örtük programın Etkilerinin Karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 39, 356-383.
- Ekşi, H. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79–96
- Ercan, İ.(2001). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Ulusal ve Evrensel Değerler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Esmer, Y. (1998). Ahlaki Değerler ve Toplumsal Değişme. *Türkiye’de Bunalım ve Demokratik Çıkış Yolları, Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Proje Raporu*, Ankara, 54-57.
- Germaine, R. W. (2001) *Values Education Influence on Elementary Students’ Self-Esteem. PhD Thesis*. San Diego University
- Gökçek, B.S. (2007). *5-6 Yaş Çocukları İçin Hazırlanan Karakter Eğitimi Programının Etkisinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gün, E.S.(2013). “Serbest Etkinlik Uygulamalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 3,21-32.

- Güngör, E. (2000). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Hesapçioğlu, M. (1998). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım, Yayım, Dağıtım.
- İçbay, M. A., Temiz, N., Kiraz, E. (2006). A Review of Primary Education First, Second and Third Grade Life Science Textbooks: A Content Analysis of Moral Values. *International Conference "Education and Values in the Balkan Countries", which was organized in Bucharest in Romania*,
- İşcan, C. D. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Johnson, C. S. (2005). *Yes, Context Matters: Character Education In Secondary Social Studies*. PhD Thesis. University of Virginia.
- Kılıç, A. (2002)." Duyuşsal Alan Özellikleri ve Bireye Kazandırılması", *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7, 153-164.
- Kılıç, R. (1996). *Ahlakın Dini Temeli*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
- Kıllıoğlu, İ.(1990). *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*. İstanbul: Risale Yayınları.
- Kunduroğlu, T.(2010). *İlköğretim 4. sınıf Fen ve Teknoloji Öğretim Programıyla Bütünleştirilmiş "Değerler Eğitimi" Programını Etkililiğini İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurtdede Fidan, N. (2009). Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2 (2), 1–18.
- Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). "Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Scwartz Değer Kuramı". *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59–76.
- Lee Haris, E.(1991). *İdentifying Integrated Values Education Approaches in Secondary Schools*. PhD Thesis. Texas A&M University

- Lelanc, B. F. (2007). *Teachers' perception, Training, and Implementation of Character Education: Implications for staff development*. PhD Thesis. George Mason University.
- Lewis, J. G.(2007). *The Impact on Teacher Practice When Character Education Is Integrated Into Curriculum*. PhD Thesis. Boston College.
- Maslovaty, N. (2003). The Placement of Moral Contents: Priorities and Structures of the Belief System of Teachers and High School Students. *Educational Research and Evaluation*, 9(1), 109-134.
- Meaney, M. H.(1979). *A Guide for Implementing Values Education in The Primary Grades*. PhD Thesis. Seattle University
- MEB. (2006). *Türk Milli Eğitimi'nin Genel Amaçları*. http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html (Erişim Tarihi: 28.10.2012).
- MEB. (2006) *İlköğretim Müzik Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara
- MEB. (2009) *Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı*, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara
- MEB. (2009) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı*, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara
- MEB. (2009) *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi (1,2 ve3. Sınıflar) Öğretim Programı*, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara
- MEB. (2010) *Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders programı*, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2010). *18. Milli Eğitim Şura kararları*. http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2010/ttkb/18Sura_kararlari_tamami.pdf (Erişim Tarihi:28.10.2012).
- MEB. (2012) *İlköğretim Duygusal ve Sosyal Gelişim Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

- MEB. (2013) *İlköğretim İngilizce Dersi (2-8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Mercin, L. (2005). Piaget ve Kohlberg'in Ahlak (Moral) Gelişim Kuramlarının Özellikleri ve Karşılaştırılması. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 5, 73-86.
- Moore, A. L. (2005). *A Case Study Of How An Elementary School Aged Student Perceives And Responds To Character Education*. PhD Thesis. University of Wyoming.
- Mısırlı, A., Erdoğan, M., & Temiz, N. (2006). A critical analysis of values in primary school curriculum: a case from Türkiye. In Nikos P. Terzis (Ed.) *Education and Values in the Balkan Countries*, 7, 411-423.
- Öztürk Salamur, A. (2011). *Değerler Eğitimi Programının Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Duygusal Gelişimlerine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Paykoç, F. (1998). *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*. İzmir: Dokuz Eylül yayınları.
- Revell, L. (2002). Children 's Responses to Character Education. *Educational Studies*. 28(4), 421-431
- Sarı, E. (2005). "Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 73-87.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Schaps, E., Schaeffer, E., & McDonnell, S. (2001). What's right and wrong in character education today. *Education Week*, 9, 40-41.
- Sönmez, V. (2007). *Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şişman, C. (1991). *Tarih ve Toplum*. İstanbul: Yöneliş Yayınevi.
- Taşpınar M. ve Atıcı, B. (2002). Öğretim Model, Strateji, Yöntem ve Becerileri/Teknikleri: Kavramsal Boyut. *Eğitim Araştırmaları Dergisi* 2(8), 207-215.

- Theodore, P. A. (1986). *A Study Of Attitudes Concerning Values And Values Education Held By Students And Faculty Members At The Univeristy Of South Alabama*. PhD Thesis. University of Alabama
- Tokdemir, M. A. (2007), *Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değer Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon
- Whitney, I.B.(1986). *The Status of Values Education İn The Middle and Junior High Schools of Tennessee*. PhD Thesis. Tennessee State University
- Yaşar, Ş. ve Çengelci, T. (2012). *Sosyal Bilimler Dersinde Değerler Eğitime İlişkin Bir Durum Çalışması*. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (9), 1-23.
- Yılmaz, E. (2009). Öğretmenlerin Değer Tercihlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17): 109-128.
- Yöndem, S. ve Cenap, U. M.(2007). An Analysis of Concepts Covered by School Songs with Respect to Values in Turkey. In Nikos P. Terzis (Ed.) *Education and Values in The Balkan Countries*. Yay. Haz. Nikos P. Terzis. Athens: Publishing House Kyriakidis Brothers S.A.

EKLER**Sayfa**

1. Değer Eğitimi Anketi.....	80
2. 18. Milli Eğitim Şura Kararlarında Değer Eğitimi.....	85

EK - 1**DEĞER EĞİTİMİ ANKETİ**

Saygı değer Öğretmenlerimiz;

Bu çalışmada değer eğitimiyle ilgili mevcut durumun tespit edilmesi , değer eğitiminde karşılaşılan zorlukların belirlenmesi, değer eğitimiyle ilgili öğretmenlerin görüş ve önerilerinin alınması amaçlanmıştır. Değer eğitimi veren siz değerli öğretmenlerimizin bize sağlayacağı veriler çalışmamıza büyük katkı sağlayacaktır. Aşağıdaki sorulara içtenlikle cevap vermenizi sizden rica ederiz.

Ayıracağınız zaman için şimdiden teşekkürler...

Nuhal Özalp KAPLAN
Mustafa Kemal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
zuhalcokun3127@hotmail.com

Yrd. Doç. Dr. Bayram ÖZER
Mustafa Kemal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
oz.er.bayram@gmail.com

Bölüm 1

- 1) **Cinsiyetiniz:** () Kadın () Erkek
- 2) **Yaşınız:** () 21 – 25 () 26 – 30 () 31 – 35 () 36 – 40 () 41 ve üstü
- 3) **Mesleki kıdeminiz:** () 1 – 5 yıl () 6 – 10 yıl () 11 – 15 yıl () 16 – 20 yıl () 21 yıl ve üstü
- 4) **Mezun Olduğunuz Kurum:**
() Eğitim Fak. () Fen-Edb. Fak. () Eğt. Enstitüsü () Öğretmen Okulu ()Diğer
.....
- 5) **Mezun Olduğunuz Branş:**
- 6) **Öğrenim Durumunuz:** () Önlisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora
- 7) **Değerlerle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?** () Evet () Hayır

Bölüm 2

Değerlendirme Kriterleri		Hiçbir zaman (1)	Nadiren (2)	Zaman zaman (3)	Daima (4)
No	1-Mevcut Durumun Belirlenmesi				
	1.a. Değer Eğitiminin İşleniş Şekli				

1	Her dersin ilk beş dakikası değerlerden bahsederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
2	Hayat Bilgisi/Sosyal Bilgiler dersinde değerlerden bahsederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
3	Türkçe dersinde değerlerden bahsederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Müfredatta belirtilen kadar bahsederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
5	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde değerlerden bahsederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
6	Serbest Etkinlik dersinde değerlerden bahsederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
7	Bahsetmem gerektiğini düşündüğüm zaman değerlerden bahsederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
8	Değer eğitimiyle ilgili yıllık, aylık planlar yaparım.	(1)	(2)	(3)	(4)
Değerlendirme Kriterleri		Kesinlikle katılmıyorum(1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Kesinlikle katılıyorum (4)
1.b. Değer eğitiminin yeterliliği					
1	Değerlere müfredatta yeterince önem verilmiş.	(1)	(2)	(3)	(4)
2	Değer eğitimine yeterince süre ayrılmış.	(1)	(2)	(3)	(4)
3	Değer eğitiminin uygulanabilmesi için sınıf mevcudu yeterli sayıda.	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Değer eğitiminin uygulanabilmesi için yeteri kadar kaynak ve materyal var.	(1)	(2)	(3)	(4)
5	Değer eğitiminin nasıl uygulanacağı açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmiş.	(1)	(2)	(3)	(4)
6	Değer eğitimiyle ilgili yeterli sayıda ölçme ve değerlendirme kriterleri var.	(1)	(2)	(3)	(4)
Değerlendirme Kriterleri		Hiçbir zaman (1)	Nadiren (2)	Zaman zaman (3)	Daima (4)
1.c. Kullanılan Yöntem ve Teknikler					
1	Değer eğitiminde anlatım yöntemini kullanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
2	Değer eğitiminde örnek olay yöntemini kullanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)

3	Değer eğitiminde tartışma yöntemini kullanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Değer eğitiminde biyografilerden faydalanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
5	Değer eğitiminde soru-cevap yöntemini kullanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
6	Değer eğitiminde gezi-gözlem yaptırırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
7	Değer eğitiminde drama tekniğini kullanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
8	Değer eğitiminde empati kurdururum.	(1)	(2)	(3)	(4)
9	Değer eğitiminde araştırma-inceleme yöntemini kullanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
10	Değer eğitiminde proje çalışması yaptırırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
11	Değerlerle ilgili resim çizdiririm.	(1)	(2)	(3)	(4)
12	Değer eğitimi ile ilgili film izletirim.	(1)	(2)	(3)	(4)
13	Değer eğitimiyle ilgili eğitsel oyunlar oynatırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
14	Değer eğitimiyle ilgili şiir ve şarkılar öğretirim.	(1)	(2)	(3)	(4)
15	Değer eğitimiyle ilgili yarım bir hikayeyi tamamlatırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
16	Değerlerle ilgili kitaplar okuturum.	(1)	(2)	(3)	(4)
17	Değer eğitiminde atasözlerinden, özlü sözlerden yararlanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
18	Değerlerle ilgili sınıf panosu oluştururum.	(1)	(2)	(3)	(4)
19	Değerlerle ilgili yarışmalar yaparım.	(1)	(2)	(3)	(4)
Değerlendirme Kriterleri		Kesinlikle katılmıyorum(1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Kesinlikle katılıyorum (4)
2.Olması Gerekenler					
2.a. Uygulama Şekli					
1	Sadece Hayat Bilgisi/ Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimine yer verilmeli.	(1)	(2)	(3)	(4)
2	Sadece Türkçe dersinde değerler eğitimine yer verilmeli.	(1)	(2)	(3)	(4)
3	Sadece Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde değerler eğitimine yer verilmeli.	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Sadece Serbest Etkinlik dersinde değerler eğitimine yer verilmeli.	(1)	(2)	(3)	(4)

5	Tüm derslerin ilk beş dakikasında değer eğitimine yer verilmeli.	(1)	(2)	(3)	(4)
6	Değer eğitimiyle ilgili yıllık, aylık planlar olmalı.	(1)	(2)	(3)	(4)
7	Değer eğitimini öğretmen gerekli gördüğü zaman vermeli.	(1)	(2)	(3)	(4)
8	Değer eğitimi okul ve okul dışında verilmeli.	(1)	(2)	(3)	(4)
9	Değer eğitimin okulda verilmesi yeterli.	(1)	(2)	(3)	(4)
10	Değerler eğitimi adında seçmeli ders olmalı.	(1)	(2)	(3)	(4)
11	Değer eğitimi adı altında zorunlu ders konulmalı.	(1)	(2)	(3)	(4)
Değerlendirme Kriterleri		Kesinlikle katılmıyorum(1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum (4)
2.b. Kullanılması Gereken Yöntem ve Teknikler					
1	Değer eğitiminde anlatım yöntemini kullanılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
2	Değer eğitiminde örnek olay yöntemini kullanılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
3	Değer eğitiminde tartışma yöntemini kullanılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Değer eğitiminde biyografilerden faydalanılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
5	Değer eğitiminde soru-cevap yöntemini kullanılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
6	Değer eğitiminde gezi-gözlem yaptırılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
7	Değer eğitiminde drama tekniğini kullanılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
8	Değer eğitiminde empati kurdurulmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
9	Değer eğitiminde araştırma-inceleme yöntemi kullanılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
10	Değer eğitiminde proje çalışması yaptırılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
11	Değerlerle ilgili resim çizdirilmelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)
12	Değer eğitimi ile ilgili film izletilmelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)
13	Değer eğitiminde eğitsel oyunlar oynatılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
14	Değer eğitimiyle ilgili şiir ve şarkılar öğretilmelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)
15	Değer eğitimiyle ilgili yarım bırakılmış hikayeler tamamlatılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
16	Değerlerle ilgili kitaplar okutulmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)

17	Değer eğitiminde atasözlerinden, özlü sözlerden yararlanılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
18	Değerlerle ilgili sınıf panosu oluşturulmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
19	Değerlerle ilgili yarışmalar yaptırılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)
Değerlendirme Kriterleri		Kesinlikle	Katılmıyorum/1	Katılmıyorum	Katılmıyorum
3-Karşılaşılan Zorluklar		(2)	(3)	(4)	(5)
1	Müfredat yoğun olduğu için değer eğitimine zaman kalmıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
2	Sınıfların kalabalık olması değer eğitimini zorlaştırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
3	Değerlerle ilgili materyal eksikliği değer eğitimini zorlaştırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Yapılan etkinlikler için ödenek ayrılmaması değer eğitimini zorlaştırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
5	Ölçme ve değerlendirme kriterlerinin eksikliği değer eğitimini zorlaştırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
6	Okul dışı etkinliklerinde resmi işlemlerin çokluğu olumsuz etkiliyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
7	Okulların fiziki şartlarının uygun olmayışı değer eğitimini zorlaştırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
8	Değer eğitimiyle ilgili yıllık, aylık planın olmayışı zorlaştırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
9	Ailelerin değerlere önem vermemeleri değer eğitimini zorlaştırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
10	Ailelerin işbirlikçi olmamaları değer eğitimini zorlaştırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
11	Sınav kaygısından dolayı değer eğitimine önem verilmiyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
12	Çevrede olumsuz örneklerin çokluğu değer eğitimini olumsuz etkiliyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
13	Kitle iletişim araçlarının oluşturduğu olumsuz örnekler değer eğitimini zorlaştırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)
14	Değer eğitimine okul yönetimi gerekli önemi vermiyor.	(1)	(2)	(3)	(4)

EK-2

18. MİLLİ EĞİTİM ŞURA KARARLARINDA DEĞER EĞİTİMİ

Eğitim Ortamları Kurum Kültürü ve Okul Liderliği başlığı altında değerler eğitimini de kapsayan aşağıdaki maddeler verilmiştir:

- Öğrencilerin bilişsel becerilerinin yanında duyuşsal becerilerini de harekete geçirmek için okullar cazibe merkezi hâline getirilmelidir.
- Kurumsallaşma, bir kurumun ortak kültürünün oluşması süreci olup bu konuda en önemli etmenlerden biri de okul yöneticileridir. Bu nedenle okulda güven, karşılıklı saygı, sevgi, hoşgörü, başarı gibi değerlere dayalı okul kültürünün oluşmasında liderlik rolünü üstlenebileceklerin yönetici olarak atanmaları hususunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Okulların, kendine özgü bir kimlik, hafıza, aidiyet duygusu ve güçlü okul kültürü geliştirebilmeleri için geniş katılımlı özel günler, haftalar gibi etkinlikler düzenlenerek ortak kültürel değerlerin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Güçlü okul kültürleri geliştirebilmek için okullara özgü logo, amblem, rozet, marş, kahraman, hikaye, gazete, tablo, slogan vb. semboller oluşturularak okulların ortak kültürel değerlerini güçlendirmeleri desteklenmelidir.
- Okullarda kültürel yönden ortak kültür çevresinde bütünleşmenin sağlanması için okul müdürlerinin kültürel liderlikle ilgili yeterliliklere sahip olmaları sağlanmalıdır.
- Güçlü okul kültürlerinin oluşturulup sürdürülebilmesi için okullarda öğretmen ve
- Yöneticilerin uzun süreli istihdamını sağlamaya dönük tedbirler alınmalıdır.
- Okulda temel insani, ahlaki, sosyal, kültürel ve demokratik değerleri geliştirmeye dönük uygulamalara ağırlık verilmeli, demokratik bir okul kültürü ve sınıf atmosferi oluşturmak için öğretmen ve öğrencilerde kültürel farklılıklara karşı duyarlılık geliştirilmelidir.
- Okulda, gerek öğrenciler gerekse öğretmenler için kurumsal sosyalleşme kapsamında kurum kültürünün içselleştirilmesine yönelik uygulamalara yer verilmelidir.
- Ulusal ve resmî bayram törenleri ile belirli gün ve haftalarda yapılacak toplantılar ve kutlamalar; toplumda bütünleşme, paylaşma, denetim ve kontrol mekanizmaları olup yönetimlerce bu faaliyetler şenlik ve festival şeklinde kutlanmalı, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının desteği sağlanmalıdır. Bu faaliyetler kültürü etkilemeyi ve yeni değerlerden etkilenmeyi, ortak duygu ve değerlerin devamlılığını sağlayacak ancak öğrencilerin derslerinden uzun süre ayrı kalmayacakları şekilde düzenlenmelidir.
- Güçlü okul kültürleri, okula dış çevreden gelebilecek olumsuz etkilere karşı koruyucu bir kalkandır. 2023 yılına kadar ülkemizdeki demokratikleşme eğilimlerini de dikkate almak suretiyle okulların kendilerine özgü kimlik ve okul kültürleri oluşturabilecekleri ve “okula

dayalı yönetim” anlayışı doğrultusunda özerk yapılara kavuşturulmaları sağlanmalı, okul yönetimleri yetkilendirilmeli ve güçlendirilmelidir.

- Okulların kurumsal kültürlerine kaynaklık eden, kendilerine özgü bir tarihi olan okul adları, gerek olmadıkça geçmişle bağı koparacak şekilde değiştirilmemelidir.
- Okul kültürlerinin kurumsal değişime katkı sağlaması amacıyla okul müdürlerinin, söz konusu kültürü araştırmak, teşhis etmek, yönetmek, değiştirmek ve dönüştürmek için dönüştürücü liderlik özelliklerine sahip olmaları sağlanmalıdır.
- Okul yöneticilerinin, moral lider olarak söz ve davranışlarıyla okul toplumunun üyeleri için bir davranış ve rol modeli olmaları sağlanmalı, okul müdürleri etik liderlik davranışları sergilemelidir.
- Okulda katılımcı ve demokratik bir yönetim anlayışı geliştirilmeli, okul yönetiminde kurulların daha etkin hâle gelmesi sağlanmalıdır.
- Okulun ortak kültürünün geliştirilip güçlendirilmesi, okulda bütünleşmenin ve
- Beraberliğin sağlanması için bütün okul çalışanlarını kapsayan ulusal düzeyde mesleki bir örgütlenme planlaması yapılmalıdır.

Spor Sanat Beceri ve Değerler Eğitimi başlığı altında değerler eğitimini

kapsayan aşağıdaki maddeler verilmiştir:

- “Sanat İnsanı Yetiştirme Projesi” ve “Değerler ve Eğitimi Projesi” hazırlanarak uygulamaya konulmalıdır.
- Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, çocuklarımızın ve gençlerimizin sahip olduğu
- değerleri belirlemeye yönelik ülke çapında alan araştırması yapılmalı ve bu araştırma her 4 yılda bir güncellenmelidir.
- Öğretim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir.
- Değerin bir tercih olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden oluştuğu vurgulanarak öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır.
- Öğretmen yetiştiren tüm programlara değerler eğitimine yönelik bir ders konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitimine yer verilmelidir.
- Ortak değerlerin vurgulanması ve değer farklılıklarının zenginlik olduğu bilincinin kazandırılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Tüm eğitim-öğretim kademelerinde değerler eğitimine yönelik, STK’larla iş birliği yapılarak alan öğretmenlerinin ortak kullanabileceği program ve materyal geliştirilmelidir.
- Değerler eğitimine, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü

içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile iş birliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

- Ödüllendirme kriterlerinde, değerler eğitimi açısından örnek davranışlar sergileyen öğrencilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
- Medya ve değerler eğitimi ilişkisi konusunda farkındalık kazandırmaya yönelik araştırma ve eğitim çalışmalarına önem verilmeli; bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Nuhul ÖZALP KAPLAN
Doğum Tarihi : 05/12/1985
Doğum Yeri : ALTINÖZÜ
Yabancı Dili : İngilizce

EĞİTİM DURUMU

2011- :Yüksek Lisans, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Hatay.
2004-2008 : Lisans, Karaelmas Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü, Zonguldak
2000-2003 : Ortaöğretim, Merkez 23 Temmuz Lisesi
1992-2000 : İlköğretim, Altınkaya İlköğretim Okulu, Altınözü/Hatay

ÇALIŞMA DURUMU

2012- : Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Hatay.
2010-2012 : Mustafa Kemal İlköğretim Okulu, Midyat/Mardin.
2008-2010 : Taşdeğirmen İlköğretim Okulu, Araban /Gaziantep